

Inter auctores externos Plinii naturalis historiae libri VIII primo loco nominatur Iuba, rex Mauritanus, qui puerulus adhuc Pompeianis proelio ad Thapsum devictis a Caesare obses Romam missus atque iuvenis ab Octaviano in regnum paternum restitutus postea litterarum studio deditus summa usus est apud veteres auctoritate, utpote qui dicatur πάντων ιστορικώτατος βασιλέων (Plut. Sertor. 9); nam conscripit rex Iuba πολλά πᾶν, ut ait Suidas: commemorantur cum multa alia scripta tum de Libya atque de Arabia terrisque adiacentibus libri. — In libro VIII naturalis historiae Iuba citatur §§ 7, 14, 15, 35, 107, 155; abunde igitur hausisse videtur Plinius ex Iubae libris, ut non ea solum, ubi Iubae mentio fit, sed multa alia ad regem Mauritanum redire putanda sint. Sed Iubae scripta cum omnia amissa sint, vix quidquam effecturi videntur, qui velint indagare Iubae in naturalis historiae de animalibus libris vestigia; qua re laborantibus auxilio venit Aelianus, qui in libro de animalium natura Iubam auctorem saepius laudat, quem testem afferunt etiam Plutarchus in disputatione de sollertia animalium atque Philostratus in „Vita Apollonii“. Et Plinio cum Aeliano vel Plutarcho comparato Wellmann Hermes XXVII p. 389 sqq. et Muenzer in libro qui inscribitur „Beiträge zur Quellenkritik der Naturgeschichte des Plinius“ p. 411 sqq. haud paucis libri VIII locis Iubae vestigia detexerunt; neque tamen tota illa quaestio ita est absoluta, ut operae pretium non sit iterum in disceptationem vocare eos libri locos, ubi Plinium Iubam secutum esse sumendum est, quo pertinent praecipue libri VIII partes, quibus Plinius describit animalia Africae; neque vero omittendum est Iubam de animalibus Indiae quoque locutum esse, ut patet ex Ael. nat. anim. XVI, 15, ubi ille de formicis Indicis testis laudatur.

VIII, 1—34 Plinius de elephantis agit, quorum descriptionem magna ex parte ad regem Mauritanum redire iam demonstravit Wellmann l. l. Praeter Aristotelem scriptores quos supra diximus Aelianus, Plutarchus, Philostratus de elephantis narrant; cum his potissimum scriptoribus prima libri VIII pars, elephantorum descriptio, comparanda est.

VIII, 1 — proximumque humanis sensibus¹⁾
(animal elephants est).

Philostr. vita Apoll. II, 14 τοῦτο γὰρ τὸ ζῷον
δεύτερον ἀνθρώπου τάττω κατὰ ξύνεσιν τε καὶ βου-
λὰς —

— quippe intellectus illis sermonis patrii²⁾ —

Cf. Ael. nat. anim. IV, 24 συνιᾶσι γὰρ ἐλέφαντες
καὶ γλώττης ἀνθρωπίνης τῆς ἐπιχωρίου.

religio quoque side-
rum solisque ac lunae
veneratio: (2) auctores
sunt in Mauretaniae sal-
tibus ad quendam amnem
cui nomen est Amilo

Plut. soll. anim. XVII, 2 τό γε μὴν κοινωνικὸν
μετὰ τοῦ συνετοῦ τοὺς ἐλέφαντας ἀποδείκνυσθαι
φησιν ὁ Ἰόβας — ἱστορεῖ δὲ καὶ εὐχῇ χρῆσθαι
θεῶν τοὺς ἐλέφαντας ἀδιδάκτως, ἀγνίζομένους τε
τῇ θαλάσῃ, καὶ τὸν ἥλιον ἐκφανέντα προσκυνοῦν-
τας, ὥσπερ χειρὸς ἀνατάσει τῆς προβοσκίδος. ὁθεν

Ael. VII, 44 τὸν ἥλιον
ἀνίσχοντα προσκυνοῦσιν

1) Cf. Strabo XV C. 705 φέσει γὰρ διάκεινται πρῶως καὶ ἡμέρας, ὥστε ἐγγὺς εἶναι λογικῷ ζῳῳ.

2) Cf. etiam Ael. XI, 14.

nitescence luna nova greges eorum descendere ibique se purificantes sollemniter aqua circumspergi atque ita salutato sidere silvas reverti¹⁾ —

καὶ θεοφιλέστατόν ἐστι τὸ θηρίον, ὡς Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπάτωρ ἐμαρτύρησε· κρατήσας γὰρ Ἀντιόχου κτλ.

Ael. IV, 10 πυνθάνομαι σελήνης ὑποφαινομένης νέας τοὺς ἐλέφαντας κατὰ τινα φυσικὴν καὶ ἀπόρητον ἔννοιαν ἐκ τῆς ὕλης ἐν ᾗ νέμονται νεοδρεπτεῖς ἀφελόντας κλάδους, εἰτα μέντοι μετεώρους ἀνατείνειν, καὶ πρὸς τὴν θεὸν ἀναβλέπειν, καὶ ἡσυχῇ τοὺς κλάδους ὑποκινεῖν, οἷον ἰκετηροῦσαν τινὰ ταύτην τῇ θεῷ προτείνοντας ὑπὲρ τοῦ ἔλεως τε καὶ εὐμενῇ τὴν θεὸν γε εἶναι αὐτοῖς.

ἐλέφαντες τὰς προβοσκίδας εὐθὺς τῆς ἀκτίνος, ὡς χεῖρας, ἀνατείνοντες, ἔνθεν τοι καὶ τῷ θεῷ φιλοῦνται· μέγας ἀγαθὸς ὁ Φιλοπάτωρ ἡμῖν Πτολεμαῖος ἔστω· ἡ μὲν κατὰ Ἀντιόχου νίκη σὺν αὐτῷ ἐγένετο κτλ.

3 visique sunt fessi aegritudine, quando et illas moles infestant morbi, herbas supini in caelum iacentis, veluti tellure precibus alle-

Ael. V, 49 ἀφίκεται δὲ λόγος ἐς ἡμᾶς καὶ ἐκεῖνος, — Aelianus proxime loquitur de „Αἰθιοπῶν λόγοις“ — ὅταν ἐλέφαντες ἀποθνήσκουσιν ἐκ τραυμάτων, ἢ βληθέντες ἐν πολέμῳ, ἢ ἐν θήρῳ παθόντες τοῦτο, τῆς πόας τῆς παρατυχούσης ἢ τῆς κόνεως τῆς ἐν ποσὶν ἀνελέμενοι, ἐς τὸν οὐρανὸν ἀναβλέπουσιν, καὶ βάλλουσιν τε τῶν προειρημένων, καὶ βοῇ τῇ σφετέρᾳ κινύρονται τε καὶ ποτινῶνται, ὥσπερ οὖν τοὺς θεοὺς μαρτυρόμενοι ἐφ' οἷς ἐνδίκως τε καὶ ἐκ νόμῳ ὑπομένουσιν.

nam quod ad docilitatem attinet regem adorant, genua submittunt, coronas porrigunt.

Aristot.²⁾ p. 630b 19 (ὁ ἐλέφας) πολλὰ γὰρ παιδεύεται καὶ ξυνίησιν, ἐπεὶ καὶ προσκυνεῖν διδάσκονται τὸν βασιλέα.

4 Elephanti Romae primum curru iuncti sunt Pompei Magni Africano triumpho. (Procilius citatur.)

Cf. Ael. XIII, 22 τὸν Ἰνδῶν βασιλέα προϊόντα ἐπὶ δίκαις προσκυνεῖ ὁ ἐλέφας πρῶτος, δεδιδαγμένος τοῦτο —

Germanici Caesaris munere gladiatorio quosdam etiam inconditos motus edidere saltantium modo.

Hos ludos uberrime describit Ael. II, 11, ubi est: ἦν δὲ καὶ ἐκεῖνα διδάγματα ἀνδρικά, πρὸς τὴν τῆς πληγῆς καταφορὰν μὴ θυμοῦσθαι, μηδὲ μὴν ἀναγκαζομένους λυγίζειν τι τῶν μελῶν καὶ κάμπτειν ὀρθῶς τε καὶ χορικῶς —

6 Certum est unum tardioris ingenii in accipiendis quae tradebantur saepius castigatum verberibus eadem illa meditantem noctu repertum.

Cf. Plut. soll. anim. XII, 3 ἐν Ῥώμῃ μὲν γὰρ οὐ πάσαι πολλῶν προδιδασκομένων στάσεις τινὰς ἴστασθαι παραβόλους καὶ κινήσεις δυσεξελέκτους ἀναγκάζειν —

Plut. l. l. εἰς ὃν δυσμαθέστατος ἀκούων κακῶς ἐκάστοτε, καὶ κολαζόμενος πολλάκις, ὥφθη νυκτὸς αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ πρὸς τὴν σελήνην ἀναιτιόμενος τὰ μαθήματα καὶ μελετῶν.

1) Solinus p. 111 Momms. de solis lunaeque veneratione loquitur: luna nitescence gregatim amnes petunt, mox perspersi liquore solis exortum motibus quibus possunt saluant, deinde in saltus revertuntur.

2) Aristoteles rec. Imm. Bekker.

Mucianus III consul auctor est aliquem ex his et litterarum ductus Graecarum didicisse solitumque perscribere eius linguae verbis —

7 Praedam ipsi in se expetendam sciunt solam esse in armis suis, quae Iuba cornua appellat¹⁾, Herodotus tanio anti- quior et consuetudo melius dentes.²⁾

quamobrem deciduos casu aliquo vel senecta defodiunt. hoc solum ebur est.

8 circa hos (dentes) beluis summa cura. alterius mu- croni parcunt, ne sit proe- liis hebes, alterius opera- rio usu fodiunt radices, impellunt moles.

circumventique a venantibus primos consti- tuunt quibus sint minumi, ne tanti proelium putetur —

9 Mirum in plerisque animalium scire quare petantur, sed et per cuncta quid caveant.

idem (elephans) vestigio hominis animad- verso prius quam homine intremescere insidiarum

Cf. Ael. II, 11 ἐγὼ δὲ εἶδον καὶ γράμματα γρά- φοντα ἐπὶ πίνακος Ῥωμαῖα ἀστραβῶς τῇ προβοσκίδι καὶ ἀτρεπίτως.

Ael. VI, 56 στρατεύονται δὲ ἄρα οἱ Ἀἰθίοπες οὐ μόνον ἐπὶ τοὺς γείτονας, ἵνα αὐτῶν πλέον ἔχωσιν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοὺς ἐλέφαντας· καὶ Ἰσασί γε ἐκείνοι τῆς ὁδοῦ τῆς ἐπ' αὐτοὺς τὴν ὑπόθεσιν οὐδὲν ἕτερον εἶναι ἢ τοὺς ὀδόντας.

Cf. Ael. XIV, 5 ἐν τῇ Μανουσίᾳ γῇ οἱ ἐλέφαν- τες, δεκάτῳ ἔτει πάντως αὐτοῖς τὰ κέρατα ἐκπεσεῖν φιλεῖ — οἱ τοίνυν ἐλέφαντες οὔδε γῆν πεδιάδα καὶ ἐνδρόσον προαιροῦνται τῆς ἄλλης, καὶ ἐπερίδουσιν ἐς αὐτὴν ὁκλᾷς ἐπακύναντες, ἐκδύναι αὐτῶν δεινῶς σφριγῶντες· τοσοῦτον δὲ ἄρα ἐπωθοῦσιν, ὥς καὶ τέως αὐτὰ ἀποκρύψαι, εἴτα μέντοι ὑποψήσαντες τοῖς ποσὶ λείον τὸν χῶρον ἀπέφηναν τὸν φρουροῦντα τὸ θη- σαύρισμα αὐτοῖς.

Ael. VI, 56 χρῶνται δὲ ἄρα τῷ μὲν τῶν ὀδόντων ὡς ὀπλῳ καὶ τεθηγμένον αὐτὸν φυλάττουσι, τῷ δὲ ὡς σμινύῃ· καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ ὀλίζαν ὀρύττουσι, καὶ δέν- δρα ἐκμοχλεύσαντες ὑποκλίνουσιν.

Plut. soll. anim. X, 2 ἐλέφαντες δὲ, τῆς ὕλης, ἣν ὀρύττοντες ἢ κείροντες ἐσθίουσιν, ἀμβλὺν τὸν ὀδόντα ποιούσης ἀποτριβόμενον, τῷ ἐτέρῳ πρὸς ταῦτα χρῶνται, τὸν δ' ἕτερον ἑπακμον ἀεὶ καὶ ὀξύν ἐπὶ τὰς ἀμύνας φυλάττουσιν.

Ael. VI, 56 οἱ τοίνυν πηρωθέντες τὸν ἕτερον ἐπὶ μετώπον ἐστᾶσιν, τῶν λοιπῶν προβαλλομένων αὐτούς, ἵνα οἱ μὲν ὑποδέχωνται τὴν πρώτην ὀρμὴν, οἱ δὲ ἀμύνωσιν ἀκραιῶ τῇ τῶν ὀδόντων ῥώμῃ καὶ ἰσοπα- λεῖ· ἴσως δὲ τῶν Ἰνδῶν καὶ καταφιλοσοφοῦντες, καὶ ἐπιδεικνύντες αὐτοῖς, ὅτι ἄρα οὐχ ὑπὲρ μεγάλου τοῦ ἄθλου κινδυνεύουσιν ἤκουσιν.

Similia tradit Ael. VIII, 10 οὐκ ἂν ποτε ῥαδίως ἐνέδρα τοὺς ἐλέφαντας λάθοι. ὅταν οὖν γένωνται τῆς τάφρου πλησίον, ἣν εἰώθασιν ὑπορύττειν οἱ θη- ρῶντες αὐτούς, εἴτε ἐννοίᾳ τινὶ φυσικῇ, εἴτε μαντικῇ καὶ μὲν Δία ἀπορρήτῳ, τοῦ μὲν περαιτέρω χωρεῖν ἀναστέλλονται —

Ael. IX, 56 οὗτοι ὁμηλοτοῦσιν ἰσχυρῶς, καὶ αἰσθη- σιν ὀξυτάτην ἔχουσιν. προῖτασι γοῦν ἀλλήλοις ὁδο-

1) Cf. Philostr. vita Apoll. II, 13 οὗτος ὁ Ἰόβας τοὺς ὀδόντας κέρατα ἡγεῖται, τῷ φύεσθαι μὲν αὐτοὺς ὅθεν περ οἱ κρόταφοι, παραθήγεσθαι δὲ μηδενὶ ἐτέρῳ, μένειν δ' ὡς ἔφυσαν, καὶ μὴ, ὅπερ οἱ ὀδόντες ἐκπύπτειν εἴτα φύεσθαι.

2) Cf. Herod. III, 97 καὶ ἐλέφαντος ὀδόντας μεγάλους εἶκοσι. — Ael. IV, 31 ὁ ἐλέφας, οἱ μὲν αὐτοῦ προκύπτειν χανλιόδοντάς φασιν, οἱ δὲ κέρατα (cf. Muenzer l. l. p. 18).

metu, subsistere, ab olfactu circumspectare, iras proflare, nec calcare, sed erutum proximo tradere, illum sequenti, simili nuntio usque ad extremum, tunc agmen circumagi et reverti aciemque dirigi.

ποιούντες, καὶ ὅγε πρῶτος — ἴασι γὰρ κατὰ στοῖχον — τῆς ἐν ποσὶ πόας αἰσθόμενος, καὶ ὅτι διηλθόν ἄνθρωποι ἐκ τῆς παραψεύσεως συνεῖς αὐτῶν, ἀνασπᾷ τὴν πόαν καὶ δίδωσι τῷ κατόπιν ὁσφραίνεσθαι. καὶ ἐκεῖνος τῷ μετ' αὐτόν. καὶ ἦδε ἡ ἀντίδοσις, ὥς ἂν εἴποις, διὰ πάντων ἔρχεται. καὶ μέντοι τοῦ οὐραγοῦντος ὅταν ἀφίκηται, ὁ δὲ μέγα ἐπήγησεν. οἱ δὲ ὥσπερ οὖν σύνθημα στρατιᾶς λαβόντες εἶτα μέντοι ἐκτρέπονται ἐς τὰ τῶν ὀρῶν ἄγκη καὶ δάση, ἢ τῶν ἐλῶν τὰ κοιλότερα, καὶ μέντοι καὶ τῶν πεδίων ὅσα κομᾷ τοῖς θάμνοισι· πάντως δὲ ἡ καταστέλλουσιν ἄνθρωποι, ταύτην ἀποδιδράσκουσιν· ὑφ' ὀρῶνται γὰρ τοῦτο τὸ ζῶον ὥς ἔχθιστον.

11 Elephanti gregatim semper ingrediuntur.

Cf. Plut. soll. anim. XVII, 1 ὅταν οὖν εἰς ὀλισθηρὰ πολλῶν ὁμοῦ πορευομένων, οἱ λοιποὶ . . . ἐμβάλουσιν —

Ael. XIII, 8 ἐλέφαντι δὲ ἀγελαίῳ μὲν, εἰθισμένῳ γέ μὴν, ὕδωρ πόμα ἐστίν —

Ael. VII, 15 γῆρα δὲ παρειμένον ἐλέφαντα . . . οὐκ ἂν ποτε οἱ συναγελαζόμενοι καταλίποιν —

amnem transitori minimos praemitunt, ne maiorum ingressu atterente alveum crescat gurgitis altitudo.

Philostr. vita Apoll. II, 14 ἰδὼν δὲ τοὺς ἐλέφαντας ὁ Ἀπολλώνιος τὸν Ἰνδὸν περαιομένους, ἦσαν δὲ, οἶμαι, τριάκοντα, καὶ χρωμένους ἡγεμόνι τῇ σμικροτάτῳ σφῶν —

II, 15 ἔπειτα ἡ διάβασις, εἰ μὲν προδιέβαινον οἱ μέγιστοι σφῶν, οὕτω τεκμαίρεσθαι παρῆγον ἂν τοῦ ὕδατος εἰ διαβήσονται πάντες, τοῖς μὲν γὰρ εὐπορὸς τε καὶ ῥαδίᾳ ἢ περαιώσις ὑψηλοτάτοις οὖσι, τοῖς δὲ χαλεπῇ τε καὶ ἄπορος, μὴ ὑπεραίρουσι τοῦ ῥεύματος, διελθὼν δὲ ὁ σμικρότατος τὸ ἄλυσον ἤδη καὶ τοῖς λοιποῖς ἐρμηνεύει. καὶ ἄλλως οἱ μὲν μείζους προεμβαίνοντες κοιλότερον ἂν τὸν ποταμὸν ἀποφαινοῖεν τοῖς σμικροῖς, ἀνάγκη γὰρ συνιζάνειν τὴν ἰλὺν ἐς βόθρους διὰ τε βαρύτητα τοῦ θηρίου διὰ τε παχύτητα τῶν ποδῶν, οἱ δ' ἐλάττους οὐδὲν ἂν βλέπτοιεν τὴν τῶν μειζόνων διαφορὰν ἢ ττον ἐμβοθρεύοντες.

Plut. soll. anim. XII, 7 περὶ δὲ τῶν ἀγρίων καὶ αὐτονόμων (ἐλεφάντων) ἄλλα τε θανμάσια καὶ τὰ περὶ τὰς διαβάσεις τῶν ποταμῶν ἱστοροῦσιν· προδιαβαίνει γὰρ ἐπιδοὺς αὐτὸν ὁ νεώτατος καὶ μικρότατος· οἱ δὲ ἐστῶτες ἀποθεωροῦσιν, ὥς, ἂν ἐκεῖνος ὑπεραίρῃ τῷ μεγέθει τὸ ῥέμα, πολλὴν τοῖς μείζουσι πρὸς τὸ θαρσύνειν περιουσίαν τῆς ἀσφαλείας οὔσαν.

11—12 Plin. Antipatro auctore laudato narrat de duobus elephantis bellatoribus Antiochi.

12 Antiocho vadum fluminis experienti renuit Ajax, alioqui dux agminis semper.

Idem nomen est illi elephanto, qui pro rege Poro adversus Alexandrum pugnavit, apud Philostr. vita Apoll. II, 12

12 mirusque namque pudor est, victusque vocem fugit victoris, (terram ac verbenas porrigit).

Aristot. p. 610 a 16 ὁ δὲ ἡττηθεὶς δουλοῦται ἰσχυρῶς, καὶ οὐχ ὑπομένει τὴν τοῦ νικήσαντος φωνήν.

13 pudore nunquam nisi in abdito coeunt, mas quinquennis, femina decennis. (initur autem biennio, quinis, ut ferunt, cuiusque anni diebus, nec amplius, sexto perfunduntur amne, non ante reduces ad agmen.)

nec adulteria novere, nullave propter feminas inter se proelia ceteris animalibus pernicialia, nec quia desit illis amoris vis, namque traditur unus amasse quandam in Aegypto corollas vendentem ac ne quis volgariter electam putet, mire gratam Aristophani celeberrimo in arte grammatica.

14 et unguentariam quandam dilectam Iuba tradit.

15 Elephantis inesse quandam divinationem iustitiae Iuba auctor est.

16 Elefantos Italia primum vidit aetate Pyrrhi.

17 De primis elephantorum in circo proeliis Verrius Flaccus et L. Piso testes laudantur.

18 De captivi Romani certamine cum elephanto Hannibalis.

19—22 Aliae elephantorum in circo Romano dimicationes narrantur. (19 Fenestella citatur.)

23 nec nisi lacessiti nocent idque cum gregatim semper ambulent, minime ex omnibus solivagi. equitatu circumventi infirmos aut fessos vulneratosve in medium agmen recipiunt, ac velut imperio aut ratione per vices subeunt.²⁾

Aristot. p. 540 a 19 οἱ δ' ἐλέφαντες ὀχεύονται μὲν ἐν ταῖς ἐρημίαις, μάλιστα δὲ περὶ τοὺς ποταμούς — p. 546 b. 6 ὁ δ' ἐλέφας ἔρχεται μὲν βαίνεισθαι ὁ μὲν νεώτατος δέκ' ἐτῶν, ὁ δὲ πρεσβύτατος πεντεκαίδεκα· ὁ δ' ἄρσεν βαίνει πεντέτης ὢν ἢ ἑξέτης — 9 πάλιν δὲ βαίνει μετὰ τὴν ὀχέαν διὰ τρίτου ἔτους —

Ael. I, 38 Γυναικὸς ὥραιας τόδε τὸ ζῶον ἡττάται, καὶ παραλύεται δὲ τοῦ θυμοῦ ἐκκωφωθείς ἐς τὸ κάλλος. καὶ ἀντήρα, φασίν, ἐν τῇ Αἰγυπτίᾳ Ἀλεξάνδρου πόλει γυναικὸς στεφάνους πλεκούσης Ἀριστοφάνει τῷ Βυζαντίῳ ὁ ἐλέφας.

Plut. soll. anim. XVIII, 2 οἷος ἦν ὁ τοῦ ἐλέφαντος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τοῦ ἀντερχόντος Ἀριστοφάνει τῷ γραμματικῷ· τῆς γὰρ αὐτῆς ἡρώων στεφανοπώλιδος, καὶ οὐχ ἡττον ἦν ὁ ἐλέφας διαδήλος. ἔφερε γὰρ αὐτῇ τῆς ὀπώρας αἰὲν πρατήρια παραπορευόμενος, καὶ χρόνον πολὺν ὑφίστατο, καὶ τὴν προβοσκίδα τῶν χιτωνίων ἐντός, ὥσπερ χεῖρα παραβαλὼν, ἀτρέμα τῆς περὶ τὸ στήθος ὥρας ἔψανε.¹⁾

Cf. Ael. II. ἀγαπᾷ δὲ ὁ αὐτὸς καὶ εὐωδίαν πᾶσαν, καὶ μύρων καὶ ἀνθέων κηλούμενος τῇ ὁσμῇ.

Ael. VII, 36 ὅταν ὑπὸ τῶν θηρατῶν ὡς ἐν πολέμῳ στρατιῶται τραπῶσιν οἱ ἐλέφαντες, καὶ ἐς φρυγὴν ὁρμήσωσιν, οὐ φεύγουσι διηρημένοι, οὐδὲ καθ' ἕνα, ἀλλὰ κοινῇ, καὶ πιέζουσιν ἀλλήλους τῶν συννόμων ἐχόμενοι. καὶ κύκλῳ μὲν οἱ νέοι, ὡς εἰπεῖν τὸ μαχημώτατον· ἐν μέσῳ δὲ οἱ γεγηρακότες καὶ αἱ μητέρες, ὑπὸ ταύταις δὲ τὰ πώλια, ἐκάστη τὸ ἴδιον ἀποκρύπτουσα· καὶ ὁρῶνται γε οἶδε οἱ μικροὶ σπανιώτατα — οὐκ ἀνθίσταται δὲ τοῖς διώκουσιν ἐλέφας, εἰ μὴ ποτε ἄρα ὑπὲρ τῶν τέκνων καὶ τῶν νοσοῦντων· ἐνταῦθα δὲ ἄμαχός ἐστιν.

1) Cf. Plin. VIII, 14 omnium amoris fuere argumenta gaudium ad conspectum blanditiaeque inconditae — (cf. Ael. VII, 43).

2) Cf. Philostr. vita Apoll. II, 16 ἐγὼ δὲ εὖρον ἐν τοῖς Ἰόβα λόγοις, ὡς καὶ ξυλλαμβάνουσιν ἀλλήλους ἐν τῇ θήρᾳ καὶ προϊστανται τοῦ ἀπειπόντος —

et capti celerrime mitificantur hordei succo.

24 Capiuntur autem in India unum ex domitis agente rectore qui deprehensum solitarium abactumve a grege verberet ferum, quo fatigato transcendit in eum nec secus ac priorem regit.¹⁾

Africa foveis capit²⁾, in quas deerrante aliquo protinus ceteri congerunt ramos, moles devolvunt, aggeres construunt, omnique vi conantur extrahere.³⁾

Ael. IV, 61 καὶ γῆρα παρειμένους θεραπεύουσιν αὐτοὺς (οἱ νέοι), καὶ κινδύνων ῥύονται, καὶ ἐς ὄργημα ἐμπεσόντας οἷδε ἀνάγουσι, φρυγάνων τινὰς ἀγκαλίδας καὶ φακέλλους ἐμβαλόντες, οἷσπερ οὖν ὡς ἀναβαθμοῖς χρώμενοι ἐκεῖνοι εἴτα ἐνίᾳσι γῆρα βαρεῖς ὄντες.

Ael. X, 10 τροφή δὲ ἡμερουμένοις τοῖσδε δὲ τοῖς ζώοις . . . καὶ κριθαί —

Aristot. p. 610 a 24 ἔστι δὲ καὶ ἡ θήρα τῶν ἐλεφάντων τοιάδε· ἀναβάντες ἐπὶ τινὰς τῶν τιθασσῶν καὶ ἀνδρείων διώκουσι, καὶ ὅταν καταλάβωσι, τύπτειν προστάττουσι τούτοις, ἕως ἂν ἐκλύσωσιν. τότε δ' ὁ ἐλεφαντιστὴς ἐπιπηδήσας κατευθύνει τῷ δρεπάνῳ.

Plut. soll. anim. XVII, 1 τό γε μὴν κοινωνικὸν μετὰ τοῦ συνετοῦ τοὺς ἐλέφαντας ἀποδείκνυσθαι φησὶν ὁ Ἰόβας. ὀρύγματα γὰρ αὐτοῖς οἱ θηρῶντες ὑπεργασάμενοι λεπτοῖς φρυγάνοις καὶ φορητῷ κούφῳ κατερέφουσιν· ὅταν οὖν εἰς ὀλισθῇ, πολλῶν ὁμοῦ πορευομένων, οἱ λοιποὶ φοροῦντες ὕλην καὶ λίθους ἐμβάλλουσιν, ἀναπληροῦντες τὴν κοιλότητα τοῦ ὀρύγματος, ὥστε ῥαδίαν ἐκείνῳ γενέσθαι τὴν ἔκβασιν.

Plut. soll. anim. XXV, 5 ἡ δὲ τῶν ἐλεφάντων ἱστορία τῶν εἰς τὰ ὀρύγματα φορούντων καὶ τὸν ὀλισθέντα διὰ χώματος ἀναβιβαζόντων, ἐκτοπὸς ἐστὶ δεινῶς καὶ ἀλλοδαπή, καὶ καθάπερ ἐκ βασιλικοῦ διαγράμματος ἐπιτάττουσα πιστεύειν αὐτῇ τῶν Ἰόβα βιβλίων.

Quae refert Plinius 26 de Trogodytis elephantos venantibus Agatharchidis sunt.

26 Trogodytae contermini Aethiopiae, qui hoc solo venatu aluntur⁴⁾, propinquas itineri eorum conscendunt arbores. inde totius agminis novissimum speculati extremas in clunes desiliunt. laeva adprehenditur cauda, pedes stipantur in sinistro femine. ita pendens alterum poplitem dextra caedit ac praeacuta bipenni hoc crure tardato profugiens alterius poplitis nervos ferit, cuncta praeceleri pernicitate peragens — alii tutiore genere, sed magis fallaci, ingentes arcus intentos desigunt humi longius. hos praecipui viribus continent, alii conixi pari conatu tendunt ac praetereuntibus sagittarum venabula infigunt, mox sanguinis vestigia secuntur.

Agatharchides de mari Erythraeo GGM. p. 144 οἱ μετὰ τοὺς εἰρημένους, πολὺ τούτων ἀφεστῶτες καὶ πρὸς ἐσπέραν μᾶλλον ἀνατείνοντες, εἰσὶν οἱ ἐκ τῆς τῶν ἐλεφάντων θήρας τὸν βίον ποιοῦνται. οἱ μὲν ἀπὸ δένδρου, ἐφ' ᾧ κάθηνται, σκοποῦντες τὰς παρόδους τῶν θηρίων, ταῖς μὲν χερσὶ τῆς οὐρᾶς λαβόμενοι, τοῖς ποσὶ δὲ πρὸς τὸν μηρὸν τὸν ἀριστερόν ἐπιβαίνουσιν· εἴτα πελέκει — τὴν δεξιὰν ἰγνύν, πυκναῖς ταῖς πληγαῖς χρώμενοι, νευροκοποῦσιν —

p. 146 ἕτεροι δὲ θηρῶσιν αὐτοὺς οὕτως. τρεῖς ἄνδρες ἐν μὲν ἔχοντες τόξον, οἷστοις δὲ πλείους — ἐστᾶσιν ἐν δρυμῷ παρὰ τὰς τῶν θηρίων διεξόδους. ἐπὰν οὖν προσάγῃ τὸ ζῷον, ὁ μὲν εἰς κατέχει τὸ τόξον — οἱ δὲ δύο τὴν νευρὰν ἐκκύσαντες ἐκ τῆς ἀπάσης βίας ἀφῆκαν τὸ βέλος, ἕνα σκοπὸν ἔχοντες ἐπὶ μέσῃ τὴν πλευράν — ἐκεῖθεν τὸ τηλικούτον θηρίον ἐλαυνόμενον τε καὶ σπαραττόμενον διαλύεται καὶ πίπτει.

1) Cf. Strabo XV C. 704.
εἰώθασιν ὑπορπύττειν οἱ θηρῶντες αὐτοὺς —

2) Cf. Ael. VIII, 10 ὅταν οὖν γένωνται τῆς τάφρου πλησίον, ἦν
3) Cf. Ael. VIII, 15.

4) Diodorus III, 26; Strabo XVI C. 771 (κατοικοῦσι δ' ἐλεφαντοφόροι, τὴν θήραν ποιοῦμενοι τοιαύτην —
Plin. VI, 34 gentes Trogodytarum idem Iuba tradit Therotoas a venatu dictos, mirae velocitatis —

27 Elephantorum generis feminae multo pavidiore. domantur autem rabidi fame et verberibus¹⁾, elephantis aliis admotis, qui tumultuantem catenis coerceant.²⁾ et alias circa coitus maxime efferantur et stabula Indorum dentibus sternunt. quapropter arcent eos coitu (feminarumque pecuaria separant, quae haut alio modo quam armentorum habent).

domiti militant et turres armatorum in dorsis ferunt, magna ex parte orientis bella conficiunt. prosternunt acies, proterunt armatos.

idem minimo suis stridore terrentur vulneratique et terrii semper cedunt haut minore partium suarum pernicie.³⁾

Indicum Africi pavent nec contueri audent, nam et maior Indicis magnitudo est.

Aristot. p. 610a 20 εἰσὶ μέντοι καὶ ἐλάττωες αἱ θήλειαι καὶ ἀψυχότεραι πολὺ. — p. 572 a 2 φασὶ δὲ καὶ τὴν τῆς τροφῆς δαψύλειαν πρασιτέρους αὐτοὺς παρέχειν καὶ προσάγοντες δ' αὐτοῖς ἐτέρους κολάζουσι καὶ δουλοῦνται προστάττοντες τύπτειν τοῖς προσάγομένοις. p. 571 b 31 ἐξαργυρίωνται δὲ καὶ οἱ ἐλέφαντες περὶ τὴν ὀχείαν, διόπερ φασὶν οὐκ ἔαν αὐτοὺς ὀχεύειν τὰς θηλείας τοὺς τρέφοντας ἐν τοῖς Ἰνδοῖς ἐμμανεῖς γὰρ γινομένους ἐν τοῖς χρόνοις τούτοις ἀνατρέπειν τὰς οἰκίσεις αὐτῶν ἅτε φανύως ὀκοδομημένας καὶ ἄλλα πολλὰ ἐργάζεσθαι.

Aristot. p. 610a 19 χρῶνται δ' οἱ Ἰνδοὶ πολεμιστηρίοις καθάπερ τοῖς ἄρῃσι καὶ ταῖς θηλείαις.

Philostr. vita Apoll. II, 12 ἐλίσκονται τε ἐς τὴν τῶν πολεμικῶν χρείαν. μάχονται γὰρ δὴ ἐπεσκευασμένοι πύργους οἶους κατὰ δέκα καὶ πεντεκαίδεκα ὁμοῦ τῶν Ἰνδῶν δέξασθαι, ἀφ' ὧν τοξεύουσιν τε καὶ ἀκοντίζουσιν οἱ Ἰνδοί, καθάπερ ἐκ πυλῶν βάλλοντες.

Ael. XVII, 29 τοῦ Ἰνδῶν βασιλέως ἐλαύνοντος ἐπὶ τοὺς πολεμίους, δέκα μυριάδες ἐλεφάντων προηγοῦνται μαχίμων. ἐτέρους δὲ ἀκούω τρισχιλίους τοὺς μεγίστους τε καὶ ισχυροτάτους ἔπεσθαι, οἵπερ οὖν εἰσι πεπαιδευμένοι τὰ τεύχη τῶν πολεμίων ἀνατρέπειν, ἐμπεσόντες ὅταν κελεύσῃ βασιλεὺς — καὶ λέγει μὲν ταῦτα καὶ Κτησίας, ἀκούσαι γράφων.

Ael. XIII, 9 ὁ δὲ στρατιώτης ἐλέφας ἐπὶ τοῦ καλουμένου θωρακίου, ἢ καὶ νῆ Δία τοῦ νότιου γυμνοῦ καὶ ἐλευθέρου, πολεμιστὰς μὲν τρεῖς (φέρει), παρ' ἐκάτερα βάλλοντας, καὶ τὸν τρίτον κατόπιν —

Cf. Ael. I, 38 ὁρῶσθε ὁ ἐλέφας (κεράστην κερὶν) καὶ χοίρου βοήν. οὕτω τοι, φασί, καὶ Ῥωμαῖοι τοὺς σὺν Πύρρῳ τῷ Ἡπειρώτῃ ἐτρέψαντο ἐλέφαντας, καὶ ἡ νίκη σὺν τοῖς Ῥωμαίοις λαμπρῶς ἐγένετο.

Strabo XV C. 705 μέζους δὲ τῶν Λιβυκῶν καὶ ἐρρωμενεστέρους (τοὺς Ἰνδοὺς) ἐκείνός τε (Ὀνησίκριτος) εἴρηκε καὶ ἄλλοι.

Philostr. vita Apoll. II, 12 ὅσον δὲ ἵππον Νισαῖον μέζων ὁ Λιβυκὸς ἐλέφας, τοσοῦτον τῶν ἐκ Λιβύης οἱ Ἰνδοὶ μέζους.

Ael. XIII, 8 Ἰνδοὶ δὲ ἐλέφαντες ἦσαν ἄρα πηγῶν ἐννέα τὸ ὕψος, πέντε δὲ τὸ εὖρος. μέγιστοι δὲ ἄρα τῶν ἐκεῖθεν ἐλεφάντων οἱ καλούμενοι Πραῖσιοι, δευτέροι δ' ἂν τάττειντο τῶνδε οἱ Ταξίλοι.

1) Cf. Ael. X, 10 μόγῃ καὶ ὀψὲ τοῦ χρόνου τὰ μὲν λιμῶ, τὰ δὲ κέντροις ἡμερώθησαν.

2) Cf. Strabo XV C. 704 ἅμα καὶ λιμῶ καταπονούντες — κελεύουσι τοῖς τιθασαῖς τύπτειν τοὺς συμποδισθέντας ἕως ἂν πέσωσιν εἰς τὴν γῆν, πεσόντων δ' ὁμοβοῖνοις ἱμάσι προσλαμβάνονται τοὺς ἀσθένεις αὐτῶν πρὸς τοὺς τῶν τιθασῶν —

3) Cf. Ael. XVI, 36.

28 Decem annis gestare in utero vulgus existimat¹⁾, Aristoteles biennio, nec amplius quam semel gignere pluresque quam singulos, vivere ducentis et quosdam CCC.

iuventa eorum a sexagesimo incipit. gaudent omnibus maxime et circa fluvios vagantur, cum alioquin nare propter magnitudinem corporis non possint.²⁾

idem frigoris impatientes.³⁾ inflationemque et profluvium alvi nec alia morborum genera sentiunt. olei potu tela quae corpori eorum inhaereant decidere invenio, (a sudore autem facilius adhaerescere).

29 et terram edisse his tabificum est, nisi saepius mandant. devorant autem et lapides. (truncos quidem gratissimo in cibatu habent). palmas excelsiores fronte prosternunt, (atque ita iacentium absumunt fructum).

mandunt ore, spirant et bibunt odoranturque haud inproprie appellata manu.

30 Durissimum dorso tergus, ventri molle, saetarum nullum tegimentum, ne in cauda quidem praesidium abigendo taedio muscarum —

31 invenit luxuria commendationem et aliam expetiti in callo manus saporis —

elephantorum dentes in extremis Africae, qua confinis Aethiopiae est, postium vicem in domiciliis praebere Polybius tradidit auctore Gulusa regulo.

32—33 sed maximos (elephantos fert) India bellantesque cum his perpetua discordia dracones tantae magnitudinis et ipsos ut circumplexu fa-

Aristot. p. 578a 18 ἡ θήλεια φέρει ἐν γαστρὶ, ὥς μὲν τινὲς φασιν, ἐνιαυτὸν καὶ ἕξ μῆνας, ὥς δ' ἕτεροι τοῖ' ἔτη —

p. 546b 11 κύει δ' ἔτη δύο, τίεται δ' ἐν ἔσσι γὰρ μονοτόκον. p. 596a 11 τὸν δ' ἐλέφαντα ζῆν οἱ μὲν περὶ ἔτη διακόσια φασιν, οἱ δὲ τριακόσια.

p. 630b 24 (φασί) ἀκμάζειν δὲ περὶ ἔτη ἐξήκοντα — ἔστι δὲ τὸ ζῶον παραποτάμιον, οὐ ποτάμιον — 29 νεῖν δ' οὐ πάνν δύναται διὰ τὸ τοῦ σώματος βάρος.

p. 630b 25 (φασί) πρὸς δὲ τοὺς χειμῶνας καὶ τὰ ψύχη δύσριγον εἶναι — p. 604a 11 τοὺς δ' ἐλέφαντας πρὸς μὲν τὰ ἄλλα ἀρρωστήματα ἀνόσους εἶναι φασιν, ἐνογλεῖσθαι δ' ὑπὸ φνυδῶν. p. 605a 27 ἀλίσκεται δὲ καὶ διαρροία. b 2 ἔλαιον δ' οἱ μὲν πίνουσιν οἱ δ' οὐ τῶν ἐλεφάντων· καὶ τυχὴν σιδήριον ἢ ἐν τῷ σώματι ἐνόν, τὸ ἔλαιον ἐκβάλλει, ὅταν πίωσιν, ὥς φασίν.

p. 605a 25 καὶ ἐὰν γῆν ἐσθίῃ, μαλακίζεται, ἐὰν μὴ συνεχῶς· εἰ δὲ συνεχῶς, οὐδὲν βλάπτεται. καταπίνει δὲ καὶ λίθους ἐνίοτε. p. 610a 22 τοὺς δὲ φοίνικας τῷ μετώπῳ, ὥς ἂν κατακλίνῃ, ἔπειτα τοῖς ποσὶν ἐπιβαίνων κατατείνει ἐπὶ τῆς γῆς.

p. 497b 26 ἔχει δὲ μυκτῆρα τοιοῦτον καὶ τηλικούτον, ὥστε ἀντὶ χειρῶν ἔχειν αὐτόν· πίνει γὰρ καὶ ἐσθίει ὀρέγων τούτῳ εἰς τὸ στόμα — καὶ διὰ τοῦ ὕδατος βαδίζων τούτῳ ἀναφυσᾷ.

p. 499a 9 ὁ δ' ἐλέφας ἥμισυ δασύς ἐστι τῶν τετραπόδων, ἀκολουθοῦσι δὲ κατὰ τὸ σῶμα καὶ αἱ κέκοι δασύτητι καὶ ψιλότητι —

Cf. Ael. X, 12 ἐλέφαντος μὲν ὄγκος ἐστὶ τῶν σαρκῶν ἰδεῖν καὶ πάνν μέγιστος· ἐδώδιμα δὲ τὰ κρέα αὐτοῦ οὐκ ἔστιν, ὅτε μὴ ἢ προβοσκίς.

Ael. VI, 21 ἐν Ἰνδοῖς, ὥς ἀκούω, ἐλέφας καὶ δράκων ἐστὶν ἐχθιστά. οὐκοῦν οἱ μὲν ἐλέφαντες ἀποσπῶντες τῶν δένδρων τοὺς κλάδους, ἐκείνους νέμον-

1) Cf. Strabo XV C. 705 νύσκεισθαι δὲ δεκαετίαν (Ὁμηροῖός φησιν).

2) Cf. Ael. VII, 15 ποταμὸν ἐλέφαντες διέρχονται, οἱ μὲν ἔτι νέοι διανηχόμενοι — Strabo XV C. 705 ὥστε νεῖν κάλλιστα.

3) Cf. Ael. IV, 31.

cili ambient nexuque nodi praestringant.¹⁾ com-
moriuntur ea dimicatione. victusque conruens
complexum elidit pondere.²⁾ 33 mira anima
lium pro se cuique sollertia est ut his. una
est scandendi in tantam altitudinem difficultas
draconi. itaque tritum iter ad pabula specu-
latus ab excelsa se arbore inicit. scit ille in-
parem sibi luctatum contra nexuus, itaque arbo-
rum aut rupium attritum quaerit. cavent hoc
dracones, ob idque gressus primum alligant
cauda. resolvunt illi nodos manu. at hi in
ipsas nares caput condunt, pariterque spiritum
praecludunt et mollissimas lancinant partes, idem
obvii deprehensi in adversos erigunt se oculos-
que maxime petunt.

§ 35 sqq. Plinius de serpentibus Aethiopiae Indiae aliarumque regionum loquitur.

35 Generat eos (dracones) Aethiopia Indiciis pares, vicenum cubitorum. id modo mirum, unde cristatos Iuba crediderit.³⁾ — (Megasthenes scribit in India serpentes in tantam magnitudinem adollescere, ut solidos hauriant cervos taurosque)⁴⁾, Metrodorus circa Rhyndacum amnem in Ponto supervolantes quamvis alte perneciterque alites ut haustu raptas absorbeant.

ταῖς ὅπερ οὖν εἰδότες οἱ δράκοντες, ἐπ' αὐτὰ μὲν
 ἔρπουσιν, τὸ δὲ ἡμῖν σφῶν αὐτῶν, τὸ οὐραῖον, τῶν
 δένδρων περιβάλλουσι τῇ κόμῃ, τὸ δὲ ἐς τὴν κεφαλὴν
 προῖον ἡμῖν μεθῆκαν καλωδίου δίκην ἀπηροτημένον.
 καὶ ὁ μὲν προσήλθεν ἀποδρέψασθαι τῶν ἀκρεμύων
 ὁ ἐλέφας, ὁ δὲ δράκων ἐμπηδᾷ τοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ
 ἐξορύττει· εἴτα τῷ τραχήλῳ περιερπύσας, τείνων τῷ
 οὐραῖῳ μέρει, καὶ σφίγγων θατέρῳ, ἀπάγχει τὸ θηρίον
 ἀήθει βοόῳ καὶ καινῷ.

Cf. Ael. II, 21 ἡ γῆ μὲν Αἰθιοπίας — δρακόντων μήτηρ ἐστὶ μεγέθει μεγίστων· καὶ γάρ τοι καὶ εἰς τριάκοντα ὀργυῖας προήκουσιν, καὶ τὸ ὄνομα μὲν τὸ ἀπὸ γενεᾶς οὐ καλοῦνται, φονέας δὲ ἐλεφάντων φα- σὶν αὐτούς. καὶ ἀμιλλῶνται πρὸς γῆρας τὸ μήκιστον οἷδε οἱ δράκοντες. καὶ λόγοι μὲν Αἰθίοπες ἐνταυ- θά μοι ἴστανται. λέγουσι δὲ Φρυγιοὶ λόγοι, καὶ ἐν Φρυγίᾳ γενέσθαι δράκοντας — καὶ παρὰ τῷ πο- ταμῷ τῷ καλουμένῳ Ῥυνδαιαῷ τὸ μὲν τι τῆς σπείρας ἀπήρεισαν ἐς τὴν γῆν, τὸ λοιπὸν δὲ ὄμμα ἀναστήσαντες πᾶν, ἀτρέμα καὶ ἡσυγῇ τὴν φάουγγα ἀνατείναντες, καὶ μέντοι καὶ τὸ στόμα ἀνοίξαντες, εἴτα τὰ πτηνὰ ἔλκουσι οἰονεὶ ἴνγχι τῷ ἄσθματι, τὰ δὲ ἐς τὰς ἐκελων εἰσπίπτει γαστέρας ὑπὸ τῆς παρ' αὐτῶν ἐκπνοῆς συρόμενα αὐτοῖς πτεροῖς.

Videmus Plinium permultis elephantorum descriptionis locis cum Aeliano, nonnullis etiam cum Plutarcho et Philostrato congruere, ex quo quidem consensu licet suspicari illos scriptores sua debere uni eidemque fonti. Plut. soll. anim. XVII, 1—2 Iuba citatur, qui locus plane consentit cum Ael. nat. anim. VII, 44. VI, 61 et Plin. VIII, 2 et 24; quare veri videtur simillimum Iubae libros fuisse fontem communem, ex quo hauserunt et Plinius et Aelianus — Plutarchus — Philostratus. Quod si transferimus in locos supra collatos, colligere possumus ex Iubae libris fluxisse primae libri VIII partis: § 1 — Wellmann l. l. p. 398 docet Iubam elephantorum naturam exposuisse quodam ordine, quem retinuisse videtur Plinius § 1: intellectus sermonis patrii = Ael. IV, 24. XI, 14, impe-

1) Cf. Diod. III, 10. 2) Cf. Philostr. vita Apoll. III, 7 γίγνεται δὲ τοῖς θηρώσιν ὁ πεδινὸς (δράκων) εὖρημα, ἐπειδὴν τῶν ἐλεφάντων τινὰ ἐπισπάσθαι, τοῦτ' ἂν ἀπόλλωνι ἄμφοι τὰ θηρία.

3) Cf. Ael. XI, 26 ἔχει γοῦν ὁ μὲν δράκων ὁ ἄρξην τὸν λόφον — Philostr. vita Apoll. III, 7 τοῖς (τοῖς ὑπὸ τὰς ὑπὸ πωρείας τε καὶ τοὺς λόφους δράκονσι) καὶ λογιά γίγεται νέοις μὲν ὑπερίσχονσα τὸ μέτριον, τελειομένοις δὲ στανναρομένη τε καὶ σταντιοῦσα ἐς πολὺ.

4) Cf. Strabo XVI C. 775 καὶ δρακόντων δ' εἶρηκε μεγέθη τριάκοντα πηχῶν ὁ Ἀρτεμίδωρος ἐλέφαντας καὶ τάφρους χειρουμένων —

riorum oboedientia = Ael. II, 11, officiorum memoria = Ael. XI, 14, amoris voluptas = Ael. I, 38 = Plut. XVIII, 2, prudentia = Ael. VIII, 10. 15, probitas, aequitas = Ael. VIII, 17. religio siderum = Ael. IV, 10. VII, 44 = Plut. XVII, 2 — § 2 = Ael. IV, 10. VII, 44 = Plut. XVII, 2. § 3 = Ael. V, 49. § 7 = Ael. VI, 56. XIV, 5. § 11 = Philostr. II, 14. 15 = Plut. XII, 7. § 13 = Ael. I, 38 = Plut. XVIII, 2. § 23 = Ael. VII, 36. X, 10. § 24 = Ael. VI, 61 = Plut. XVII, 1. XXV, 5. § 32—33 = Ael. VI, 21. — Accedunt loci, ubi expressa est Iuba mentio: §§ 14, 15, 35.

§ 26 Plinius explicat, qua ratione Trogodytae Aethiopiae contermini elephantos capiant; eandem etiam venationem describit Agatharchides in libro de mari rubro. Cum Agatharchides in indice libri VIII non commemoretur, cum praeterea Iuba de Trogodytis locutus sit, ut apparet ex Plinio VI, 34, veri videtur non absimile verba Agatharchidis ex Iubae scriptis manavisse.

Nullam porro in indice mentionem facit Plinius Megasthenis atque Metrodori, quos auctores laudat § 36. Iubam Megasthene usum esse colligitur ex Plin. IX, 111, quem locum Megasthenis esse docet Arrian. Hist. Ind. VIII, 11; sed eadem quae Plinius l. l. refert Ael. XV, 8, qui in eodem capite Iubam testem affert (vid. infra p. 31). Quae narrat Plinius § 35 Iuba teste de draconibus vasti corporis, quos generat Aethiopia, atque § 36 Metrodoro laudato de serpentibus Rhindaci amnis una tradita esse suspicor, nam similia exponit Ael. II, 21 auctores reticens, sed locutus de Aethiopum et Phrygum sermonibus. Cum § 35 Iuba citetur idemque paragraphus cohaerere videatur cum § 36 (cf. Ael. l. l.), etiam Metrodori nomen ex Iubae libris depromptum esse veri non dissimile est.

Ad eundem fontem redire videtur de duobus elephantis bellatoribus Antiochi narratiuncula, §§ 11 et 12, de qua Antipater testis laudatur, atque quae refert Plinius § 31 Polybio citato de dentibus elephantorum (cf. Muenzer l. l. p. 413).

Muenzer l. l. demonstravit § 34 Democriti esse, quo loco Plinius exponit causam elephantorum cum draconibus inimicitiarum, quorum dimicationem describit § 33, ubi Iubae usum statuimus; quare Democritus quoque Iubae auctoribus adnumerandus videtur.

§§ 13, 24, 27 nonnulla, §§ 28 et 29 pleraque ad Aristotelem redeunt. Wellmann l. l. p. 399, qui disputat de locis Aristoteleis §§ 13 et 28 tantummodo, verba Aristotelis § 13 ex Iubae libris transcripta esse eo comprobare censet, quod Plinius sit uberius Aristotelem atque quod illa libri VIII pars (§ 11—14) paene tota ex regis Mauritani libris effluerit. Etiam §§ 24 et 27 partes, quae ab Aristotele originem traxerunt, tam arte coniunctae sunt cum iis, quae Iubae esse videntur, ut omnia ex eodem fonte manavisse credibile sit.

§ 28 Aristoteles citatur. Plinius hoc loco Aristotelem testem affert quasi ad refutandam vulgi opinionem elephantos decem annis gestare in utero, quam rem commemorat etiam Strabo XV, 705 ex Onesicrito; qui cum sit unus ex Iubae auctoribus (cf. Plin. VI, 92 quae prodit Onesicritus . . . narrata proxime a Iuba), Wellmann l. l. p. 400 etiam nomen Aristotelis ex Iubae libris fluxisse pro certo sumit. — Scribit Plinius in eodem paragrapho 28 secutus Aristotelem elephantos propter magnitudinem corporis nare non posse. Strabo l. l. ex Nearcho contraria affert: elephantos egregie nare (— *νεῖν τε κάλλιστα*) atque Aelianus VII, 15 narrat: cum flumen traiciendum sit, elephantos natu minores aquam ingressos natando traicere (*ποταμὸν ἐλέφαντες διέρχονται οἱ μὲν ἔτι νέου διανηγόμενοι*). Cum Iuba Nearchi scriptis usus sit, illa Aristotelis verba elephantos propter magnitudinem corporis ad natandum habiles non esse num Iubae libris assignari possint, addubito; quare in hac libri VIII parte, §§ 28 et 29, qui insunt loci Aristotelei, depromptine sint ex Iubae libris, incertum videtur.

§ 4 enarrat Plinius ludis Germanici Caesaris elephantos quosdam inconditos motus edidisse saltantium modo; § 5 subiungit alia etiam eorum artificia. Cum Aelianus II, 11 Germanici ludos multis verbis describat, Wellmann l. l. p. 392 etiam § 4 sqq. Iubae usum statuit; sed totam illam libri VIII partem (§ 4—6) e fonte Romano fluxisse probabilius est.

Ab Aristotele originem duxit magna ex parte leonis descriptio § 41 sqq., sed insunt in hac quoque parte nonnulla aliunde petita, quae occurrunt etiam apud Aelianum, Philostratum, Plutarchum.

41 Mirum pardos, pantheras, leones et similia condito in corporis vaginas unguium mucrone, ne refringantur hebetenturve, ingredi, aversisque falculis currere nec nisi in adpetendo protendere.

42 Leoni praecipua generositas tunc cum colla armosque vestiunt iubae. id enim aetate contingit e leone conceptis. quos vero pardi generare semper insigni hoc carent, simili modo feminae.

Africa haec maxime spectat inopia aquarum ad paucos amnes congregantibus se feris. ideo multiformes ibi animalium partus varie feminis cuiusque generis mares aut vi aut voluptate miscente. unde etiam vulgare Graeciae dictum semper aliquid novi Africam adferre.

43 odore pardi coitum sentit in adultera leo totaque vi consurgit in poenam. ideo ea culpa flumine abluitur aut longius comitatur.

semel autem edi partum lacerato unguium acie utero in enixu volgum credidisse video. Aristoteles diversa tradit, vir quem in his magna secuturus ex parte praefandum reor; (cuius quinquaginta ferme volumina de animalibus condita a se collecta in artum cum iis quae ignoravisset rogat Plinius § 44 legentes ut boni consulant.

45 is ergo tradit leaenam primo fetu parere quinque catulos, ac per annos singulos uno minus, ab uno sterilesce. informes minimasque carnes³⁾

Plut. soll. anim. X, 3¹⁾ ὁ δὲ λέων αἰεὶ βαδίζει συνεστραμμένοις τοῖς ποσίν, ἐντὸς ἀποκρύπτων τοὺς ὀνυχας, ἵνα μὴ τριβόμενοι τὴν ακμὴν ἀπαμβλύνωσιν —

Aristot. p. 579 b 11 οὐκ ἔχει δὲ ἡ λέαινα χεῖρην, ἀλλ' ὁ ἄρσεν λέων.

p. 606 b 18 πολυμορφότατα δὲ (τὰ ἄγρια) ἐν τῇ Λιβύῃ· καὶ λέγεται δὲ τις παροιμία, ὅτι αἰεὶ Λιβύῃ φέρει τι καινόν. διὰ γὰρ τὴν ἀνομβρίαν μίσγεσθαι δοκεῖ ἀπαντῶντα πρὸς τὰ ὑδάτια καὶ τὰ μὴ ὁμόφυλα — 23 πρὸς ἄλληλα δὲ πρᾶννεται διὰ τὴν τοῦ ποιοῦ χρεῖαν.

Philostr. vita Apoll. II, 14 λέγεται δὲ τις καὶ περὶ τῶν λεαινῶν λόγος, ὡς ἐραστὰς μὲν ποιοῦνται τοὺς παρδάλεις καὶ δέχονται αὐτοὺς ἐπὶ τὰς εὐνάς τῶν λεόντων ἐς τὰ πεδία, τῆς δὲ γαστρὸς ὥραν ἀγούσης ἀναφεύγουσιν ἐς τὰ ὄρη καὶ τὰ τῶν παρδάλειων ἥθη, στικτὰ γὰρ τίκτουσιν, ὅθεν κρύπτουσιν αὐτὰ καὶ θηλάζουσιν ἐν σχολιαῖς λόγχαις πλασάμεναι ἀφημερεύειν πρὸς θήραν· εἰ γὰρ φρωάσειαν τουτὶ οἱλέοντες, διασπῶνται τοὺς σκύμνους καὶ ξαίνουσι τὴν σποράν ὡς νόθον.

Aristot. p. 579 a 33 τίκει δ' ὡς ἐπὶ τὸ πολὺν δύο, τὰ μέντοι πλεῖστα ἑξ· τίκει δ' ἐνίοτε καὶ ἓν. ὁ δὲ λεχθεὶς μῦθος²⁾ περὶ τοῦ ἐκβάλλειν τὰς ὑστέρας τίκτοντα ληρώδης ἐστὶ, συνετέθη δ' ἐκ τοῦ σπανίους εἶναι τοὺςλέοντας, ἀποροῦντος τὴν αἰτίαν τοῦ τὸν μῦθον συνθέντος.

p. 579 b 8 οἱ δ' ἐν Συρίᾳλέοντες τίκτουσι πεντάκις, τὸ πρῶτον πέντε, εἴτ' αἰεὶ ἐνὶ ἐλάττω· μετὰ δὲ ταῦτα οὐκέτι οὐδὲν τίκτουσιν, ἀλλ' ἄγονοι διατε-

1) Cf. Plut. X, 2 = Plin. VIII, 8.

2) Cf. Herod. III, 108 ἡ δὲ δὴ λέαινα ἐὼν ἰσχυρότατον καὶ θρασυτάτον ἀπαξ ἐν τῷ βίῳ τίκει ἐν· τίκτουσα γὰρ συνεκβάλλει τῷ τέκνῳ τὰς μήτρας· τὸ δὲ αἷτιον τούτου τόδε ἐστίν — Cf. Ael. IV, 34. Philostr. vita Apoll. I, 22.

3) Aristot. gen. anim. p. 774b 13 καὶ γὰρ τούτων τὰ μὲν ἀδιάφθροτα σχεδὸν γεννᾷ, καθάπερ ἀλώπηξ ἄρσεν λέων —

(magnitudine mustellarum esse initio, semenstres vix ingredi posse), nec nisi bimenstres moveri, in Europa autem inter Acheloum tantum Mes-
tumque amnes leones esse, sed longe viribus praestantiores iis quos Africa aut Syria gignant.

46 Leonum duo genera, compactile et breve crispioribus iubis. hos pavidiores esse quam longos simplicique villo, (eos contemptores vulnerum). urinam mares crure sublato reddere ut canes. gravem odorem, nec minus halitum. raros in potu (vesci alternis diebus), a saturitate interim tri-
duo cibis carere. quae possint in mandendo solida devorare, (nec capiente aviditatem alvo coniectis in fauces unguibus extrahere, aut si fugiendum in satietate habeant).

47 vitam his longam docet argumento, quod plerique dentibus defecti reperiantur. Polybius Aemiliani comes in senecta hominem ab his ad-
peti refert, quoniam ad persequendas feras vires non subpetant²⁾; (tunc obsidere Africae urbes eaque de causa cruci fixos vidisse se cum Scipione, quia ceteri metu poenae similis absterrentur eadem noxa).

Quae refert Plinius 48 de captiva Gaetulorum, narrat Solinus de Gaetula muliere eaque ex Iubae libris se accepisse profitetur; similia memorat Aelianus de muliere Maurusia.

Plin. 48 Leoni tantum ex feris clementia in supplices. prostratis parcat et, ubi saevit, in viros potius quam in feminas fremit, in infantes non nisi magna fame. credit Libya pervenire intellec-
tum ad eos precum. captivam certe Gaetuliae reducem audiavi multorum in silvis impetum a se mitigatum adloqui ausa et dicere se feminam, profugam, infirmam, supplicem animales omnium gene-
rosissimi ceterisque imperitantis, indignam eius gloriae praedam.

Solinus p. 119, 6 M. nam clementiae indicia multa sunt: prostratis parcant, in viros potius quam in feminas saeviunt, infantes non nisi in magna fame perimunt. nec a misericordia separantur: assiduis denique exemplis patet eos pepercisse, cum multi captivorum aliquot leonibus obvii intacti repatriaverint: Gaetulae enim mulieris Iubae libris comprehensum est, quae obtesta occursantes feras immunis rediit.

Ael. III, 1 ἀκούω δὲ ὅτι καὶ ἐς τὰς οἰκίας τῶν Μαυρουσίων οἱλέοντες φοιτῶσιν, ὅταν αὐτοῖς ἀπαντήσῃ ἀθηρία, καὶ λιμὸς αὐτοὺς ἰσχυρὸς περιλάβῃ· καὶ ἐὰν μὲν παρῇ ἀνὴρ, ἀνείργει τὸνλέοντα καὶ ἀναστέλλει, διώκων ἀνὰ κράτος· ἐὰν δὲ ὁ μὲν ἀπῇ, μόνη δὲ ἡ γυνὴ καταλειφθῇ, λόγοις αὐτὸν ἐντριπτί-
κοις ἴσχει τοῦ πρόσου, καὶ ὑψαίρει, σωφρονίζονσα ἑαυτοῦ κρατεῖν, καὶ μὴ φλεγμαίνειν ὑπὸ τοῦ λιμοῦ. ἐπαίει δὲ ἄρα λέων φωνῆς Μαυρουσίας, καὶ ὁ νοῦς τῆς ἐπιπλήξεως τῇ γυναικὶ πρὸς τὸ θηρίον τοιόσδε ἐστίν, ὡς ἐκείνοι λέγουσι· σὺ δὲ οὐκ αἰδῇ λέων ὢν ὁ τῶν ζώων βασιλεὺς ἐπὶ τὴν ἐμὴν καλύβην ἰόν,

λοῦσιν — 5 σπάνιον γὰρ τὸ γένος τὸ τῶν λεόντων ἐστὶ καὶ οὐκ ἐν πολλῷ γίγνεται τόπων, ἀλλὰ τῆς Εὐρώπης ἀπάσης ἐν τῷ μεταξὺ τοῦ Ἀχελῷου καὶ τοῦ Νέσσου ποταμοῦ.¹⁾ τίττει δὲ καὶ ὁ λέων πᾶν μικρὸν οὕτως ὥστε δέμηνα ὄντα μόλις βადίζειν.

p. 606 b 17 ὅλως δὲ τὰ μὲν ἄγρια ἄγριώτερα ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ἀνδρείότερα δ' ἐν τῇ Εὐρώπῃ πάντα.

p. 629 b 33 γένη δ' ἐστὶ λεόντων δύο· τούτων δ' ἐστὶ τὸ μὲν στρογγυλότερον καὶ οὐλοτριχύτερον δειλό-
τερον, τὸ δὲ μακρότερον καὶ εὐθύτριχον ἀνδρείότερον — p. 594 b 25 οὐρεὶ γὰρ αἰῶν τὸ σκέλος ὥσπερ οἱ κύνες — 23 προῖται δὲ καὶ τὴν αἴσαν σφόδρα δριμεῖαν καὶ τὸ οὖρον ἔχον ὁσμὴν — 27 καὶ γὰρ ἀνοιχθέντος αὐτοῦ τὰ ἔσω ἀτμίδα ἀφίησι βαρεῖαν — 18 τῇ δὲ βρώσει χρῆται λάβρως, καὶ καταπίνει πολλὰ ὅλα οὐ διαίρων, εἴθ' ἡμέρας δύο ἢ τρεῖς ἀσιτεῖ· δύναται γὰρ διὰ τὸ ὑπερπληροῦσθαι. ὀλιγόποτον δ' ἐστίν.

p. 629 b 30 ἔτη δὲ ζῶσι πολλά, καὶ ὁ ληφθεὶς λέων χωλὸς πολλοὺς τῶν ὁδόντων εἶχε κατεαγώτας, ὃ τεκμηρίω ἐχρόντό τινες ὅτι πόλλ' ἔτη ζῶσιν — 27 πρὸς δὲ τὰς πόλεις ἔρχονται μάλιστα καὶ τοὺς ἀνθρώ-
πους ἀδικοῦσιν, ὅταν γένωνται πρεσβῦται, διὰ τε τὸ γῆρας ἀδύνατοι θηρεύειν ὄντες —

1) Cf. Herod. VII, 126.

2) Cf. Ael. IV, 34.

καὶ γυναικὸς δεόμενος ἵνα τραφῇς, καὶ δίκην ἀνθρώπου λεωβημένον τὸ σῶμα ἐς χεῖρας γυναικείας ἀποβλέπεις, ἵνα οἴκῳ καὶ ἐλέῳ τύχης ὧν δέῃ; ὃν δέον ἐς ὁρείους ὁρμῆσαι διατριβάς ἐπὶ τε ἐλάφους καὶ βουβαλίδας καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα λεόντων δεῖπνον ἔνδοξον. κυνιδίον δὲ ἀθλίου φύσει ἀγαπᾷς παρατραφῆναι. καὶ ἡ μὲν ἐπάρδει τοιοῦτα, ὃ δὲ ὥσπερ οὖν πληγρὴς τὴν ψυχὴν καὶ ὑποπλησθεὶς αἰδοῦς ἡσυχῇ καὶ κάτω βλέπων ἀπαλλάττεται, ἡττηθεὶς τῶν δικαίων.

49 Leonum animi index cauda — crebrior enim iracundia, cuius in principio terra verberatur, incremento terga ceu quodam incitamento flagellantur.

vis summa in pectore. ex omni vulnere sive ungue inpresso sive dente ater profluit sanguis. idem satiati innoxii sunt —

50 illa nobilior animi significatio: quamlibet magna canum et venantium urgente vi contemptim restitansque cedit in campis et ubi spectari potest. idem ubi virgulta silvasque penetravit acerrimo cursu fertur (velut abscondente turpitudine loco), dum sequitur insilit saltu, quo in fuga non utitur.

51 Vulneratus observatione mira percussorem novit et in quantalibet multitudine adpetit.¹⁾ eum vero qui telum quidem miserit, sed non vulneraverit, correptum rotatumque sternit nec vulnerat.²⁾ (cum pro catulis feta dimicat, oculorum aciem traditur defigere in terram, ne venabula expavescat.) 52 cetero dolis carent et suspicione, nec limis intuentur oculis aspicique simili modo nolunt.

atque hoc tale, tam saevum animal rotarum orbes circumacti currusque inanes et gallinaceorum³⁾ cristae cantusque etiam magis terrent, sed maxime ignes.

Ael. V, 39 τῷ γοῦν ἐπιόντι ἀντίσταται, τὴν ἀλκαίαν ἐπισείων καὶ ἐλίττων κατὰ τῶν πλευρῶν εἴτα ἐγείρει ἑαυτὸν ὥσπερ οὖν ὑποθήγων μύωπι.

Ael. VI, 1 καὶ μέντοι καὶ ὁ λέων τῇ ἀλκαίᾳ ἑαυτὸν ἐπεγείρει μαστίζων, καὶ βλακεύειν καὶ ἐλινύειν οὐκ ἐπιτρέπει.

Arist. 630a 3 ἔστι δὲ πρὸς τὰς πληγὰς εἰς μὲν τὰ κοῖλα ἀσθενής, κατὰ δὲ τὸ ἄλλο σῶμα δέχεται πολλὰς καὶ κεφαλὴν ἔχει ἰσχυράν. ὅσα δ' ἂν δάκη ἢ τοῖς ὀνυξίν ἐλκώσῃ, ἐκ τῶν ἐλκῶν ἰχώρες ῥέουσιν ὡχροὶ σφόδρα —

p. 629b 8 καὶ γὰρ ὁ λέων ἐν τῇ βρώσει μὲν χαλεπώτατός ἐστι, μὴ πεινῶν δὲ καὶ βεβρωκῶς πρῶτατος.

p. 629b 12 ἐν δὲ ταῖς θήραις ὁρώμενος μὲν οὐδέποτε φεύγει οὐδὲ πτήσσει, ἀλλ' ἐὰν καὶ διὰ πλῆθος ἀναγκασθῇ τῶν θηρευόντων ὑπαγαγεῖν βάδην ὑποχωρεῖ καὶ κατὰ σκέλος, κατὰ βραχὺν ἐπιστρέφόμενος· ἐὰν μέντοι ἐπιλάβηται δασέος, φεύγει ταχέως, ὥς ἂν καταστῇ εἰς φανερόν· τότε δὲ πάλιν ὑπάγει βάδην. ἐν δὲ τοῖς ψιλοῖς ἐὰν ποτ' ἀναγκασθῇ εἰς φανερόν διὰ τὸ πλῆθος φεύγειν, τρέχει κατατείνας καὶ οὐ πηδᾷ — 20 διώκων μέντοι ἐπιρρίπτει ἑαυτόν, ὅταν ἡ πλησίον.

p. 629b 23 καὶ τὸν βαλόντα τηρήσαντα ἔσθαι ἐπὶ τοῦτον· ἐὰν δὲ τις βάλλῃ μὲν μὴ, ἐνοχλῇ δὲ αὐτόν, ἐὰν ἐπαΐσας συλλάβῃ, ἀδικεῖ μὲν οὐδὲν οὐδὲ βλάπτει τοῖς ὀνυξί, σείσας δὲ καὶ φοβήσας ἀφίησι πάλιν —

10 ἔστι δὲ τὸ ἦθος οὐχ ὑπόπτῃς οὐδενὸς οὐδ' ὑφορώμενος οὐδέν —

p. 629b 21 ἀλεθῇ δὲ καὶ τὰ λεγόμενα, τότε φοβεῖσθαι μάλιστα τὸ πῦρ —

Ael. VI, 22 ἔχθιστα δὲ τῷ μὲν λέοντι πῦρ καὶ ἀλεκτρυόνων —

1) Cf. Ael. VII, 23 (cf. Muenzer l. l. p. 415).

3) Cf. Ael. III, 31. Plut. soll. anim. XXXII, 7.

2) Cf. Ael. V, 39.

aegritudinem fastidii tantum sentit, in qua medetur ei contumelia, in rabiem agente adnexarum lascivia simiarum. gustatus deinde sanguis in remedio est.

53 De pugnibus leonum in circo Romano.

54 Captura leonum describitur.

55 De leonibus mansuefactis: primus autem hominum leonem manu tractare ausus et ostendere mansuefactum Hanno e clarissimis Poenorum traditur —

Sunt et fortuita elementiae leonum exempla:

56 Mentor Syracusanus.

57—58 Elpis Samius.

58 qua de causa Libero patri templum in Samo Elpis servavit, quod ab eo facto Graeci *κεχηνότος Διονύσου* appellavere.

59—60 Aequae memorandum et de panthera tradit Demetrius physicus.

61 Haec fidem et Democrito adferunt, qui Thoantem in Arcadia servatum a dracone narrat.

Ea, quae memorat Plinius § 48 de captiva Gaetulorum, ex Iubae libris fluxisse docet Solinus l. l., qui nobis fontem Plinii indicat. Hannonem Charthaginiensem eiusque mansuefactum leonem (Plin. 55) commemorat Ael. V, 39, ubi porro narratur leonem aegritudine afflictum consanescere simia devorata (Plin. 52). Quae profert Plinius elementiae leonis exempla num ex Iuba petita sint, dubium videtur; nam quae accidisse Mentori Syracusano in Syria enarrat Plinius § 56, ea obtigisse Androcli servo in Africa tradit Ael. VII, 48; qui tamen e simili fonte hausisse videtur: in eodem capite mentionem etiam facit templi *κεχηνότος Διονύσου* in Samo (Plin. 58), atque quae narrat Plinius § 58 leonem Elpidi Samio venatus aggerendo praemium salutis persolvisse, eadem refert Aelianus l. l. de Androcle servo. — Historiam de adolescente in Arcadia a dracone servato, de qua apud Plin. 61 citatur Democritus, exhibet Ael. VI, 63. Debet Plinius, ut videtur, Iubae etiam, quae scribit § 41 de unguibus leonum et pantherarum atque quae memorat § 43 de leaena adultera. Leonem maxime terreri ignibus et gallinaceorum cantu (Plin. 52) narrat Ael. VI, 22, qui loquitur VI, 21 de elephantum cum dracone pugna, quam describit Plinius § 32 sqq. (v. s. p. 10). Magna leonis descriptionis pars ab Aristotele originem trahit, quae omnia Plinius a Iuba comperisse censet Muenzer l. l. p. 414, qui nititur potissimum § 47, ubi Plinius affert Polybio citato, quae re vera Aristotelis sunt. — Etiam in capite de leone partes Aristoteleae cum iis, quae apud Aristotelem requiruntur, tam arte cohaerent, ut omnia ex eodem fonte translata esse probabile sit.

In pantherae descriptione Aristotelis sunt quae scribit Plinius § 62:

Ferunt odore earum mire sollicitari quadripedes cunctas, sed capitis torvitate terreri. quam-

Ael. V, 39 *ὅταν δὲ ὑπερπλησθῇ, κενοὶ ἑαυτὸν ἡσυχία καὶ ἀσιτία· ἢ αὖ πάλιν πιθήκῳ περιτυχὼν καὶ τοῦτου φαγὼν κενοῦται τὴν γαστέρα ταῖς ἐκείνου λαπάξας σαρκίν.*

Philostr. vita Apoll. III, 4 *ἐπιτίθεται δὲ πιθήκῳ λέων νοσῶν μὲν ὑπὲρ φαρμάκου, τὴν γὰρ νόσον αὐτῷ τὰ κρέα ἴσχει ταῦτα —*

Ael. V, 39 *Ἀννῶν γοῦν λέοντα εἶχε σκευαγωγόν —*

Cf. Ael. VII, 48.

Ael. l. l. *καὶ συνῶδον τοῖς προειρημένοις καὶ ἐς τὸ αὐτὸ δ' ἐστὶν εὐδοντος ἐν τῇ Σάμῳ, ἐπὶ τοῦ κεχηνότος Διονύσου νομίζοιτο ἂν καὶ τὸ φῶλιν εἰδέναι. καὶ τοῦτο ἀκονέτω Ἐρατοσθένης τε καὶ Εὐφορίωνος, καὶ ἄλλων περιηγουμένων αὐτό.*

Eandem historiam de adolescente Arcade a dracone servato enarrat Ael. VI, 63.

Aristot. p. 612a 12 *λέγουσι δὲ καὶ κατανενοηκυῖαν τὴν πάρδαλιν ὅτι τῇ ὁσμῇ αὐτῆς χαίρουσι τὰ θηρία¹⁾,*

¹⁾ Cf. Plut. soll. anim. XXIV, 3 *τῇ δὲ παρδάλει τὰ πλεῖστα προσχωρεῖν χαίροντα τῇ ὁσμῇ, μάλιστα δὲ τὸν πίθηκον, λέγουσιν* (cf. Ael. V, 54).

obrem occultato eo reliqua dulcedine invitatas corripunt.

ἀποκρύπτουσιν ἑαυτὴν θηρεύειν· προσιέναι γὰρ ἐγ-
γύς, καὶ λαμβάνειν οὕτω καὶ τὰς ἐλάφους —

Pluribus eadem narrat Ael. V, 40: εὐωδίας τινὸς
θανυμαστῆς τὴν πάρδαλιν μετελιγνέναι φασίν, ἡμῖν
μὲν ἀπορρήτου, αὐτῇ δὲ οἶδε τὸ πλεονέκτημα τὸ
οἰκεῖον, καὶ μέντοι καὶ τὰ ἄλλα ζῷα συνεπίσταται
τοῦτο ἐκείνῃ, καὶ ἀλίσκεται οἱ τὸν τρόπον τοῦτον. ἡ
πάρδαλις τροφῆς δεομένη ἑαυτὴν ὑποκρύπτει ἢ λόχη
πολλῇ ἢ φυλλάδι βαθεῖα, καὶ ἐντυχεῖν ἔστιν ἀφανής,
μόνον δὲ ἀναπνεῖ. οὐκοῦν οἱ νεβροὶ καὶ αἱ δορκάδες
καὶ οἱ αἶγες οἱ ἄγριοι καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ζῴων ὥς
ὑπὸ τινος ἵνγρος τῆς εὐωδίας ἔλκεται, καὶ γίνεται
πλησίον· ἡ δὲ ἐκπηδᾷ καὶ ἔχει τὸ θήραμα.

Aliis quoque locis Aelianus de pantheris loquitur,
velut V, 54 de pantheris Maurusiis simias captan-
tibus et XIII, 10 de pantherarum apud Mauros
venatione; quare veri dissimile non est etiam in
pantherae descriptione Iubae vestigia latere.

Narratiunculam de tigride eiusque catulis (Plin. § 66) invenimus etiam in Melae de situ
orbis I. III, c. 5, ex parte apud Philostr. vita Apoll. II, 14.

Plin. 66 Tigrim Hyrcani et Indi ferunt, ani-
mal velocitatis tremendae¹⁾ et maxime cognitae,
dum capitur totus eius fetus, qui semper nume-
rosus est. ab insidiante rapitur equo quam
maxime perniti, atque in recentes subinde trans-
fertur. at ubi vacuum cubile reperit feta, mari-
bus enim subolis cura non est, fertur praeceps
odore vestigans. raptor adpropinquante fremitu
abicit unum ex catulis. tollit illa morsu et pon-
dere etiam ocior acta remeat iterumque conse-
quitur ac subinde, donec in navem regresso in-
rita feritas saevit in litore.

Mela III, 5 silvae alia quoque dira animalia,
verum tigres ferunt, utique Hyrcaniae; saevum fe-
rarum genus, et usque eo perniti, ut illis longe
quoque progressum equitem consequi, nec tantum
semel, sed aliquotiens etiam, cursu, unde coeperit,
subinde repetito, solitum et facile sit. causa ex eo
est, quod, ubi ille interceptos earum catulos citus
coepit avehere, et rabiem appropinquantium astu
frustraturus, unum de pluribus omisit, hae proiec-
tum excipiunt, et ad cubilia sua referunt, rursum-
que et saepius remeant, atque idem efficiunt, donec
ad frequentiora, quam adire audeant, profugus
raptor evadat.

Philostr. II, 14 καὶ τὴν τίγριν δὲ χαλεπωτάτην
οὐδὲν φασιν ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ καὶ περὶ τὴν θάλατταν
τὴν Ἐρυθρὰν ἐπὶ τὰς ναῦς ἵεσθαι, τοὺς σκύμνους
ἀπαιτοῦσαν, καὶ ἀπολαβοῦσαν μὲν ἀπιέναι χαίρουσαν,
εἰ δὲ ἀποπλεύσαιεν, ὠρύεσθαι αὐτὴν πρὸς τῇ θα-
λάττῃ καὶ ἀποθνήσκειν ἐνίοτε.

Quae refert Plinius in extremo paragrapho 66 de tigride in litore maris saeviente legimus
etiam apud Philostratum, Mela haec non memorat; quare mihi dubium videtur, Plinius num omnino
Melam in hoc capite adhibuerit (cf. Muenzer l. l. p. 52); Mela e simili atque Plinius fonte hausisse

1) Cf. Arriani Hist. Ind. XV, 1 GGM. p. 326 τοῦ δὲ ἐλέφαντος τὸν τίγριν πολλὸν τι ἀλκιμώτερον Ἴνδοι
ἄγρουσι. τίγριος δὲ δορὴν μὲν ἰδεῖν λέγει Νέαρχος, αὐτὸν δὲ τίγριν οὐκ ἰδεῖν· ἀλλὰ τοὺς Ἴνδους γὰρ ἀπηγγέσθαι
τίγριν εἶναι μέγεθος μὲν ἡλίκον τὸν μέγιστον ἵππον, τὴν δὲ ὠκυτότητα καὶ ἀλκὴν οἴην οὐδενὶ ἄλλῳ εἰκασαί —

videtur. Iubam vero in libro de Arabia scripto illam narratiunculam perscripsisse credibile est (cf. Philostr. l. c. καὶ τὴν τίγριν . . . περὶ τὴν θάλατταν τὴν Ἐρυθράν —). Ceteroquin Plinius tigrim feris ceteris truculentam atque elephantis quoque vestigia spernentem iam commemoravit § 10, quo in capite Iubae usum statuimus.

In camelo describendo (§ 67—68) Plinius sequitur potissimum Aristotelem, sed insunt in hoc quoque capite nonnulla, quae apud Aristotelem non inveniuntur; idcirco non alienum erit singula comparare.

67 (Camelos inter armenta pascit oriens), quarum duo genera, Bactriae et Arabiae differunt, quod illae bina habent tubera in dorso, hae singula et sub pectore alterum cui incumbant. dentium superiore ordine ut boves carent in utroque genere.

Aristot. p. 499a 14 διαφέρουσι δ' αἱ Βάκτριαι τῶν Ἀραβίων· αἱ μὲν γὰρ δύο ἔχουσιν ὕβους, αἱ δ' ἓνα μόνον. ἄλλον δ' ἔχουσιν ὕβον τοιοῦτον οἷον ἄνω ἐν τοῖς κάτω, ἐφ' οὗ, ὅταν κατακλιθῇ εἰς γόνατα, ἐστήρικται τὸ ἄλλο σῶμα —

p. 674a 31 τὰ γὰρ κερατοφόρα οὐκ ἔστιν ἀμφώδοντα· διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἡ κάμηλος οὐ τῶν ἀμφωδόντων ἐστίν, ἀκέρατος οὖσα, διὰ τὸ ἀναγκαϊότερον εἶναι αὐτῇ τὴν κοιλίαν ἔχειν τοιαύτην ἢ τοὺς προσθίους ὀδόντας.

omnes autem iumentorum ministeriis funguntur atque etiam equitatus in proeliis.

Cf. Diodorus III, 45 (ex Agatharchide) τὴν δὲ χέρσον τὴν ἐχομένην τῆς ὀρεινῆς νέμονται τῶν Ἀράβων οἱ καλούμενοι Λέβαι. οὗτοι δὲ καμηλοτροφούντες πρὸς ἅπαντα χρῶνται τὰ μέγιστα τῶν κατὰ τὸν βίον τῇ τοῦ ζώου τούτου χρείᾳ· πρὸς μὲν γὰρ τοὺς πολεμίους ἀπὸ τούτων μάχονται, τὰς δὲ κομιδὰς τῶν φορτίων ἐπὶ τούτων νοτοφοροῦντες ἡσδίως ἅπαντα συντελοῦσιν —

68 velocitas infra equos, sed sua cuique mensura sicuti vires. odium adversus equos gerunt naturale.

Aristot. p. 632a 30 θέουσι δὲ θάσσον τῶν Νισαίων ἵππων πολὺ, ἐὰν θέωσι, διὰ τὸ μέγεθος τοῦ ὀρέγματος. p. 571b 25 ἵππῳ μὲν γὰρ ὅλως ἀεὶ πολεμεῖ.

sitim et quadriduo tolerant, implenturque, cum bibendi occasio est, (et in praeteritum et in futurum) obturbata proculcatione prius aqua. aliter potu non gaudent. vivunt quinquagenis annis, quaedam et centenis, utcumque rabiem et ipsae sentiunt.

p. 595b 31 ἡ δὲ κάμηλος πίνει ἡδὺν θολερὸν καὶ παχύ, οὐδ' ἀπὸ τῶν ποταμῶν πρότερον πίνει ἢ συνταράττει. δύναται δ' ἅπτοσι ἀνέχεσθαι καὶ τέτταρας ἡμέρας· εἴτα δὲ μετὰ ταῦτα πίνει πολὺ πλῆθος.

p. 596a 9 ζῶσι δ' αἱ μὲν πολλαὶ τῶν καμήλων περὶ ἔτη τριάκοντα, εἶναι δὲ πολλῶ πλείω· καὶ γὰρ εἰς ἔτη ἑκατὸν ζῶσιν. p. 604a 10 λαμβάνει δ' ἡ λύττα καὶ τὰς καμήλους.

castrandi genus etiam feminis quae bello praeparentur inventum est. fortiores ita fiunt coitu negato.

p. 632a 27 ἐκτέμνονται δὲ καὶ αἱ κάμηλοι αἱ θήλειαι, ὅταν εἰς πόλεμον χρῆσθαι αὐταῖς βούλωνται, ἵνα μὴ ἐν γαστρὶ λάβωσιν. — ὅλως δὲ μακρότερα γίνεται τὰ ἐκτεμνόμενα ζῶα τῶν ἀτμήτων.

Cf. Ael. IV, 55 καμήλους ἔτη βιοῦν καὶ πεντήκοντα ἀκήκοα, τὰς δὲ ἐκ Βάκτριων πέπυσμαι προΐεναι καὶ ἐς δις τοσαῦτα. καὶ οἱ γε ἄρρενες καὶ πολεμικοί, ἐκτέμνουσιν αὐτοὺς οἱ Βάκριοι, τὴν ὕβριν καὶ τὸ ἀκολασταίνειν ἀφαιροῦντες, τὴν δὲ ῥώμην αὐτοῖς φυλάττοντες. κἀνταῦθα δὲ αἱ θήλειαι τὰ ἐξάπτοντα ἐς οἰστον μέρη αὐτάς.

Capite sequente (69) camelopardalis describitur, de qua Plinius comparandus est cum Artemidoro apud Strabonem XVI C. 775.¹⁾

Plin. 69 nabun Aethiopes vocant collo similem equo, pedibus et cruribus bovi, camelo capite, albis maculis rutilum colorem distinguuntibus, unde appellata camelopardalis, dictatoris Caesaris circensibus ludis primum visa Romae. ex eo subinde cernitur aspectu magis quam feritate conspicua, quare etiam ovis ferae nomen invenit.

Strabo l. l. γίνονται δ' ἐν τούτοις τοῖς τόποις καὶ αἱ καμηλοπαρδαλῆες, οὐδὲν ὅμοιον ἔχουσαι παρδαλεῖ· τὸ γὰρ ποικίλον τῆς χροῆς νεβρίσι μᾶλλον ἔοικε θαβδατοῖς σπίλοις κατεστιγμέναις· τελείως δὲ τὰ ὀπίσθια ταπεινότερα τῶν ἐμπροσθίων ἐστίν, ὥστε δοκεῖν συγκαθῆσθαι τῷ οὐραῖῳ μέρει τὸ ὕψος βοὸς ἔχοντι, τὰ δὲ ἐμπροσθία σκέλη τῶν καμηλείων οὐ λείπεται· τράχηλος δ' εἰς ὕψος ἐξηρμένος ὀρθός, τὴν κορυφὴν δὲ πολὺ ὑπερπεστεύραν ἔχει τῆς καμήλου· διὰ δὲ τὴν ἀσυμμετρίαν ταύτην οὐδὲ τάχος οἶμαι τοσοῦτον εἶναι περὶ τὸ ζῶον, ὅσον εἰρηκεν Ἀρτεμίδωρος ἀνυπερβλητον φήσας· ἀλλ' οὐδὲ θηρίον ἐστίν, ἀλλὰ βόσκημα μᾶλλον· οὐδεμίαν γὰρ ἀγριότητα ἐμφαίνει.

In camelopardali nullam esse feritatem Artemidorus quoque refert, quem Muenzer l. l. p. 416 haud immerito Iubae auctoribus adnumeravisse videtur.

Cepum (Plin. 70) describunt Strabo XVI C. 775 ex Artemidoro, Aelian. XVII, 8 ex Pythagorae de mari rubro libris, Agatharchides l. l. p. 160, Diod. III, 35 ex Agath.

Narratio de pugna elephantum cum rhinocerotem (§ 71) atque quae fabulatur Plinius § 72 sqq. de miris animalibus Aethiopiae et Indiae ex parte ab Agatharchide originem duxerunt.

Plin. 71 Isdem ludis (Pompei Magni) et rhinoceros unius in nare cornus, qualis saepe visus. alter hic genitus hostis elephanto²⁾ cornu ad saxa limato praeparat se pugnae, in dimicatione alvum maxime petens, quam scit esse molliorem. longitudo ei par, crura multo breviora, color buxens.

Agath. l. l. p. 158³⁾ ὅτι ὁ ῥινοκέρας ἐλέφαντος μὲν οὐ λείπεται, τῷ δὲ ὕψει καταδέεστερος ὑπάρχει. χροῖα δὲ ἔχει πύξω παρεμφερὲς εὐτελεῖ — σιμὸν δὲ ἐπ' ἄκρων φορεῖ τῶν μυκτήρων κέρας — ὃ τὸν μὲν ἄλλον χρόνον, πρὸς ἣν ἂν πέτραι παραγένηται, θήγει προσβαλὼν τὰ στέρα, συμπεσὼν δὲ ἐλέφαντι (τούτῳ γὰρ τὸν πάντα περὶ τῆς νομῆς διαμιλλᾶται βίον) ὑποδὺς τὴν κοιλίαν καὶ τῷ κέρατι τὸ κύκλωμα τῆς σαρκὸς ἀναρρήξας ἔξαιμον εὐθὺς ποιεῖ —

72 Lynceas⁴⁾ vulgo frequentes et sphingas, fusco pilo, mammis in pectore geminis, Aethiopia generat, (multaque alia monstri similia, pinatos equos et cornibus armatos quos pegasos vocant), crocotas velut ex cane lupoque conceptos, omnia dentibus frangentes protinusque devorata conficientes ventre, cercopithecus⁵⁾ nigris capitibus, pilo asini et dissimiles ceteris voce, (In-

Agath. l. l. p. 159⁵⁾ ὅτι αἱ σφίγγες, φησί — παραπέμπονται εἰς τὴν Ἀλεξανδρείαν ἐκ τῆς Τρωγλοδυτικῆς καὶ τῆς Αἰθιοπίας. εἰσὶ δὲ αἱ μὲν σφίγγες ταῖς γραφόμεναις παρόμοιαι, πλὴν ὅτι πᾶσαι δασεῖται —

p. 161 ὅτι ὁ κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν ὀνομαζόμενος κροκόττας ἐστὶ μὲν ὡς ἐκ λύκου καὶ κυνὸς σύνθετον — ὁδοῦσι δὲ καὶ κοιλίᾳ δυνατώτατον τῶν ἄλλων. καὶ γὰρ κατάγνυσιν εὐπόρως πᾶν ὅσπου γένος, καὶ

1) De camelopardali cf. etiam Dio C. XLIII, 23. Agatharchides l. l. p. 159 — Diodor. II, 51.

2) Cf. Plin. VIII, 32.

3) Cf. Diod. III, 35. Ael. XVII, 44 (ex Agath.). Strabo XVI C. 774 ex Artemidoro.

4) Cf. Ael. XIV, 6 ἐπεὶ τοὶ καὶ ἐκεῖνα οἱ αὐτοὶ (Μακρονόσοι λόγοι) ὕμνοισι, λύγκας εἶναι. φασὶ δὲ αὐτὰς παρδαλεῶς μὲν εἶναι καὶ πλέον σιμᾶς, ἄκρα γὰρ μὴν τὰ ὅσα λασίους.

5) Diod. III, 35. Ael. XVII, 45 ex Agath.

6) Cf. Strabo XV C. 703 κερκοπιθήκους δὲ μείζους τῶν μεγίστων κυνῶν, λευκοὺς πλὴν τοῦ προσώπου, τοῦτο δ' εἶναι μέλαν —

dicos boves unicorner tricornesque), leucrocotam pernicissimam feram — 73 hanc feram humanas voces tradunt imitari. (apud eosdem et quae vocatur eale —).

74 sed atrocissimos tauros silvestres maiores agrestibus, velocitate ante omnis, colore fulvos, oculis caeruleis, pilo in contrarium verso, rictu ad aures dehiscente, iuxta cornua mobilia. tergore duritia silicis omne respiciens vulnus. feras omnis venantur, ipsi non aliter quam foveis capti feritate semper intereunt.

τὸ διαίρεθ' ἐν εὐθέως δεδαπάνηται, καὶ περὶ τὰς πέψεις ἀδύνητον. τοῦτο δὲ καὶ μιμῆσθαι τινες τὴν ἀνθρώπου πίνην διάλεκτον διηγούμενοι ἡμᾶς οὐ πείθουσιν —

Agath. l. l. p. 160¹⁾ πάντων δὲ τῶν εἰρημένων ἀγριώτατον — τὸ τῶν ταύρων τῶν σαυροφάγων γένος, ὃ τῷ μεγέθει μὲν ὑπάρχει τῶν ἡμέρων ἀδρότερον. τάχει δὲ ὑπερβάλλον, πυρρὸν δὲ ἐξαισίως. καὶ τὸ μὲν στόμα μέχρι τῶν ὠτων αὐτοῦ διέστηκεν, ὅμμα δὲ ὑποφαίνει γλαυκότερον λέοντος. τὰ δὲ κέρατα — τοῖς ὡς παραπλησίως κινεῖ — τὴν δ' ἐπαγωγὴν τῆς τριχὸς ἐναντίαν ἔχει τοῖς ἄλλοις. τοῦτο δὲ τοῖς τε ἀλκιμωτάτοις ἐπιτίθεται, καὶ κυνηγεῖ τὰ λοιπὰ τῶν ζώων — καὶ μόνον ἐστὶν ἄτρωτον λόγῃ καὶ τόξῳ. διὸ καὶ ποιῆσαι μὲν ὑποχείριον οὐδεὶς — κατίσχυσε, τὸ δ' εἰς ὄργημα ἐμπεδόν — ὑπὸ τοῦ θυμοῦ συντόμως γίνεται περιπυγῆς.

Cf. Strabo XVI C. 775 γίνονται δέ, Ἀρτεμίδωρος φησι, καὶ σφίγγες — καὶ ταῦροι δ' εἰσὶν ἄγριοι καὶ σαυροφάγοι, μεγέθει πολὺν τοὺς παρ' ἡμῖν ὑπερβεβλημένοι καὶ τάχει, πυρροὶ τὴν χροάν' κροκούττας δ' ἐστὶ μῦγμα λύκων καὶ κυνός, ὡς φησὶν οὗτος.

Mantichoram (Plin. 75) describunt Ctesiam secuti Aristoteles II, 1 atque Aelianus IV, 21.

Plin. 75 apud eosdem nasci Ctesias scribit quam mantichoram appellat triplici dentium ordine pectinatim coeuntium, facie et auriculis hominis, oculis glaucis, colore sanguineo, corpore leonis, cauda scorpionis modo spicula infigentem, vocis ut si misceatur fistulae et tubae concentus, velocitatis magnae, humani corporis vel praecipue adpetentem.

Aristot. p. 501a 25 ἐκεῖνος γὰρ (Κτησίας) τὸ ἐν Ἰνδοῖς θηρίον, ὃ ὄνομα εἶναι μαρτυροῦν, τοῦτ' ἔχειν ἐπ' ἀμφοτέρω φησι τριστοίχους τοὺς ὀδόντας· εἶναι δὲ μέγεθος ἡλίκον λέοντα καὶ δασὺ ὁμοίως, καὶ πόδας ἔχειν ὁμοίους, πρόσσωπον δὲ καὶ ὅτα ἀνθρωποειδῆς, τὸ δ' ὅμμα γλαυκόν, τὸ δὲ χροῶμα κινναβάρινον, τὴν δὲ κέρκον ὁμοίαν τῇ τοῦ σκορπίου τοῦ χειρσαίου, ἐν ᾗ κέντρον ἔχειν καὶ τὰς ἀποφύδας ἀπακοντίζειν, φθέργεσθαι δ' ὅμοιον φωνῇ ἅμα σύριγγος καὶ σάλπιγγος, ταχὺ δὲ θεῖν οὐχ ἥττον τῶν ἐλάφων, καὶ εἶναι ἄγριον καὶ ἀνθρωποφάγον.

§ 76 Plinius de monocerote agit; similia tradit Aelianus XVI, 20 de cartazono.

Plin. 76 — Orsaei Indi simias candentes²⁾ toto corpore venantur. asperrimam autem feram monocerotem, reliquo corpore equo similem, capite cervo, pedibus elephanto, cauda apro, mugitu gravi, uno cornu nigro media fronte cubitorum duum eminente. hanc feram vivam negant capi.

Ael. l. l. ἐν τοῖς χωρίοις τοῖς ἐν Ἰνδῇ — λέγεται δὲ καὶ ζῶον εἶναι μονοκέρον καὶ ὑπ' αὐτῶν ὀνομάζεσθαι καρτάζωνον· καὶ μέγεθος μὲν ἔχειν ἵππου τοῦ τελείου — καὶ τοὺς μὲν πόδας ἀδιασφράγιους τε καὶ ἐμφορεῖς ἐλέφαντι πεφυκέναι, τὴν δὲ οὐρὰν ἔχειν σός· μέσον δὲ τῶν ὀφρύων ἔχειν ἐκπεφυκὸς κέρας — καὶ εἶναι μέλαν τὴν χροάν' λέγεται δὲ καὶ ὀξύτατον εἶναι τὸ κέρας ἐκεῖνο. φωνὴν δὲ ἔχειν τὸ θηρίον ἀκούω τοῦτο πάντων ἀπηχεστέστην τε καὶ γεγωνοτάτην — τέλειον δὲ ἀλῶναι ποτε οὐδεὶς μέμνηται.

1) Cf. p. 19 n. 5. 2) Cf. Ael. XVI, 10 ἐν Προαίσις δὲ τοῖς Ἰνδοῖς εἶναι γένος πιθήκων φασὶν ἀνθρώπων — καὶ τὸ μὲν ἄλλο πᾶν σῶμα πεφύκασι λευκοί —

Muenzer l. l. p. 417 demonstrare conatur ea, quae narrat Plinius § 71—76 de animalibus Aethiopiae atque Indiae, ex Iubae libris sumpta esse. dissentit cum Muenzero Rusch, qui in „commentatione de Varrone Plinii in naturalis historiae libro VIII auctore“ p. 3 opponit haec: — „dubito, an alii scriptori atque Iubae hanc doctrinam Plinius debuerit. nam § 72 de crocotta Agatharchidem secutus dicit eum velut ex cane lupoque conceptum esse, § 107, ubi Iubae libris eum usum esse constat, crocottam ex hyaena et leaena Aethiopica ortum nominat, § 75 Ctesiam secutus narrat vocem mantichorae esse „ut si misceatur fistulae et tubae concentus“ sed hoc animal vocem humanam imitari reticet, § 107 legimus: „sermone imitari et mantichoram in Aethiopia auctor est Iuba.“ quae rationes quamquam leves non sunt, tamen in illo capite Iubae vestigia latere videntur. § 71 cohaerere cum § 32 vidit Muenzer l. l.; § 32 sqq. vero Iubae libris assignavimus. lyncem Aethiopicam (Plin. 72) commemorat „Μανρουσίους ἐπόμενος λόγους“ Ael. XIV, 6, qui in eodem capite de elephanto quoque narrat, de quo agit etiam XIV, 5, quod caput ex Iubae libris effluxit. — Quod attinet ad mantichoram et crocottam, quas bestias memorat Plinius §§ 72 et 75 atque § 107, § 75 de mantichora Indica, § 107 de Aethiopica loquitur, neque corocotta § 107 videtur esse crocota § 72, sed leucrocota eiusdem paragraphi, quae fera humanas etiam voces imitari dicitur cuiusque dentes similiter describuntur atque corocottae § 107. Fieri potest, ut Iuba altero librorum suorum loco locutus sit de miris animalibus Aethiopiae et Indiae, altero enumeraverit animalia, quae vocem humanam imitari dicebantur, ubi iterum mantichorae atque crocota mentionem fecit, a quibus locis si originem traxit descriptio Pliniana, facile enodatur discrepantia illa, quae intercedit inter descriptionem mantichorae atque crocota §§ 72, 75 et § 107. quare non dubito accedere ad Muenzeri sententiam, quae confirmari videtur scriptura Pliniana „mantichora“; nam ceteri omnes, qui illud animal describunt Ctesiam secuti, formam „mantichoram“ exhibent, Plinius vero scribit „mantichoram“ tum § 75 tum § 107, ubi Iubam auctorem laudat, qua re indicari videtur Plinianam descriptionem mantichorae non ex Aristotelis, sed ex Iubae libris emanavisse.

De catoblepa (Plin. 77) comparandus est Mela III, 9.

Plin. 77 apud Hesperios Aethiopus fons est Nigris, ut plerique existimavere, Nili caput. argumenta quae diximus persuadent¹⁾ iuxta hunc fera appellatur catoblepas²⁾, modica alioqui ceterisque membris iners, caput tantum praegrave aegre ferens. id deiecit semper in terram. alias internecio humani generis omnibus qui oculos eius videre confestim expirantibus.

Mela l. l. tunc rursus Aethiopes — et nomine Ἑσπερίων. in horum finibus fons est, quem Nili esse aliqua credibile est — catoblepas, non grandis fera, verum grande et praegrave caput aegre sustinens, atque ob id in terram plurimum ore conversa, apud hos gignitur: ob vim singularem magis etiam referenda, quod, cum impetu morsuque nihil unquam saeviat, oculos eius vidisse mortiferum.

Plinius verbis de fonte Nili allatis relegat ad l. V c. 51, ubi Iuba laudatur, atque ex regis Mauretani libris catoblepae descriptio prompta est. Melae usus (cf. Muenzer l. l. p. 53) mihi hoc quoque loco dubius videtur (vide supra p. 17).

De basilisco Plinius (78—79) et Aelianus similia narrant.

Plin. 78 eadem et basilisci serpentis est vis. Cyrenaica hunc generat provincia, duodecim non amplius digitorum magnitudine — necat frutices, non contactos modo verum et adflatos —

Ael. II, 5 σπιθαμὴ δὲ βασιλίσκου τὸ μήκος ἐστὶ, καὶ μέντοι καὶ θεασάμενος ὁ τῶν ὄφειων μήκιστος αὐτὸν οὐκ ἐς ἀναβολὰς ἀλλὰ ἤδη ἐκ τῆς τοῦ φυσήματος προσβολῆς αὐτός ἐστιν.

1) Cf. Plinius V, 51 Nilus — originem, ut Iuba rex potuit exquirere, in monte inferioris Mauretaniae non procul oceano habet.

2) Cf. Ael. VII, 5 (cf. Wellmann Hermes XXVI p. 549).

sibilo omnis fugat serpentes —

creditum quondam ex equo occisum hasta et per eam subeunte vi non equitem modo sed equum quoque absumptum.

Varia serpentium genera, quae recenset

Plin. 85 cerastis corpore eminere cornicula saepe quadrigemina —

geminum caput amphisbaenae, hoc est et a cauda —

iaculum ex arborum ramis vibrari, nec pedibus tantum pavendas serpentes sed et missili volare tormento.

colla aspidum intumescere nullo ictus remedio praeterquam si confestim partes contactae amputentur.

Aspis graves inimicitias exercet cum ichneumone; animalium pugnam (Plin. 88) praeter Aristotelem Aelianus multis verbis exponit.

Plin. 88 Notum est Aristot. p. 612a 15 ὁ animal hac gloria maxime in eadem natum Aegyptio. mergit se limo saepius siccaturque sole. mox ubi pluribus eodem modo se coriis loricavit, in dimicationem pergit.¹⁾ in ea caudam attollens ictus inritos aversus excipit, donec obliquo capite speculatus invadat in fauces.

1) Cf. Plut. soll. anim. X, 4.

Ael. II, 7 ἐν Αἰβύῃ ἡμίονους τινὰς ἢ τετραμένους Ἀρχέλαος λέγει ἢ ἀπειπόντας ὑπὸ δίσκους ἐρριφθαι νεκρούς πολλούς. πολλάκις δὲ ὄφρων ἐπιρρεῦσαν φύλον πάμπολυ τῶν κρεῶν ἐσθίειν· ἐπὶ δὲ βασιλίσκου συρίγματος ἀκούσῃ, τὰ μὲν — ἀφανίζεσθαι τὴν ταχίστην καὶ ἀποκρύπτεσθαι —

Cf. Ael. II, 5 εἰ δὲ ἄνθρωπος κατέχοι ῥάβδον, εἴτα ταύτην ἐκείνος ἐνθάκοι, τέθνηκεν ὁ κύριος τῆς λύρου.

Plinius § 85—87, pertractat etiam Aelianus.

Ael. I, 57 λεπτόν θηρίον ὁ κεράστης ἔστι δὲ ὄφρις, καὶ ὑπὲρ τοῦ μετώπου κέρατα ἔχει δύο — οὐκοῦν τοῖς μὲν ἄλλοις τῶν Αἰβύων εἰσὶ πολέμιοι —

Ael. IX, 23 ἡ δὲ ἀμφίσβαινα ὄφρις δικέφαλος ἐστὶ, καὶ τὰ ἄνω καὶ ὅσα ἐς τὸ οὐράϊον.

Ael. VI, 18 ἥδη δὲ καὶ ἀκοντίων δίκην ἑαυτὸν τις (ὄφρις) μεθήσῃ καὶ ἐπιφέρεται, καὶ τότε ὄνομα ἐξ οὗ δρῶ ἔχει· κέκληται γὰρ ἀκοντίας.

Ael. II, 5 ἥδη μέντοι τις καὶ ἀσπίδος ἐν μακρῷ τῷ χρόνῳ πληγὴν ἰάσατο ἢ τομὴν παραλαβὼν —

Ael. I, 54 ἀσπίδος δὲ ἀκούω μόνης δῆγμα ἀνίατον εἶναι καὶ ἐπικουρίας κρεῖττον.

Cf. Ael. IV, 38 τῶν ὑπ' ἀσπίδος δηχθέντων οὐ μνημονεύεται οὐδεὶς ἐξάντης τοῦ κακοῦ γεγονέναι — οἱ δηχθέντες δὲ ὑπ' ἀσπίδος οὐ περαιτέρω βιοῦσι τετάρτης ὥρας.

Ael. III, 22 Αἰγυπτίων μάχη θηρίων ἀσπίδος καὶ ἰχθυόμορος. καὶ ὁ μὲν ἰχθυόμορος οὐδὲ ἐκπλήκτως ἐπὶ τὸν ἀγῶνα ἀφικνεῖται τὸν πρὸς τὸν ἀντίπαλον, ἀλλ' ὥς ἀνὴρ πανοπλία φραζάμενος, οὕτως ἐκείνος τῷ πληρῷ ἐγκυλίσας ἑαυτὸν καὶ ἀναπλήσας τοῦ περιπαγέντος ἔοικεν ἔχειν ἀρκούν πρόβλημα καὶ στεγανόν. εἰ δὲ ἀπορία εἴη πηλοῦ, λούσας ἑαυτὸν ὕδατι καὶ ἐς ἄμμον βαθεῖαν ὕδρον ἐτι ἐμβαλὼν, ἐκ τῆσδε τῆς ἐπινοίας τὸ ἀμυντήριον ἐξ ἀπόρων σπᾶσας, ἐπὶ τὴν μάχην ἔρχεται. τῆς τε ἑνὸς τὸ ἄκρον ἐγγιχθεὶς τῇ τῆς ἀσπίδος τρώπον τινὰ ἐκκείμενον φρουρεῖ τὴν οὐρὰν ἀνακλάσας καὶ ἀποφράζας δι' αὐτῆς αὐτό. καὶ ἐὰν μὲν ἡ ἀσπίς τούτου τύχῃ, τὸν ἀνταγωνιστὴν καθεῖλεν· εἰ δὲ μή, μάτην τοὺς ὀδόντας τῷ πληρῷ πονεῖται, πάλιν τε ὁ ἰχθυόμορος προσερχύσας ἀδοκίμως καὶ τοῦ τραχήλου λαβόμενος ἀπέπνιξε τὴν ἀσπίδα. νικῶν δὲ ὁ πρῶτος φθάσας.

Ichneumoni alter etiam hostis genitus est, crocodilus, cuius adiungit Plinius § 89 descriptionem, quae maxima ex parte ad Aristotelem redit, qui ipse pendet ex Herodoto II, 68.

Plin. 89 Crocodilum habet Nilus, quadripes malum et terra pariter ac flumine infestum. unum hoc animal terrestre linguae usu caret, unum superiore mobili maxilla imprimit morsum alias terribilem pectinatim stipante se dentium serie. magnitudine excedit plerumque duodeviginti cubita.¹⁾

(Aristot. de partibus anim. p. 690b 21 αἷτιον δ' ὅτι τρόπον μὲν τινὰ ἄμα χειρσαῖος καὶ ἐνυδρός ἐστιν (ὁ κροκόδειλος)· διὰ μὲν οὖν τὸ χειρσαῖος εἶναι ἔχει χώραν γλώττης, διὰ δὲ τὸ ἐνυδρος ἄγλωττος —

Herod. II, 68 ἐὼν δὲ τετράπουν χειρσαῖον καὶ λιμναῖον ἐστίν —)

Aristot. p. 502b 35 πρὸς δὲ τοῦτοις τὰ αἰσθητήρια καὶ γλῶττιαν πάντα (ἔχει), πλὴν ὁ ἐν Αἰγύπτῳ κροκόδειλος.

p. 516a 24 ὁ δὲ κροκόδειλος ὁ ποτάμιος μόνος τῶν ζῴων κινεῖ τὴν σιαγόνα τὴν ἄνωθεν. ἐν δὲ ταῖς σιαγῶσιν ἔνεστι τὸ τῶν ὀδόντων γένος, ὅστων τῇ μὲν ἄτρητον, τῇ δὲ τρητόν, καὶ ἀδύνατον γλύφεσθαι τῶν ὀστέων μόνον.

p. 503a 8 οἱ δὲ κροκόδειλοι ἔχουσιν — ὀδόντας δὲ μεγάλους καὶ χαυλιόδοντας.

p. 558a 23 ἀνξανόμενος δὲ γίνεται καὶ ἐπτακαίδεκα πήχεων.

p. 558a 17 ὁ δὲ ποτάμιος κροκόδειλος τίκει μὲν ὡς πολλά — καὶ ἐπικάθηται δ' ἡμέρας ἐξήκοντα — 21 τὸ μὲν γὰρ ὥδον οὐ μεῖζον ἐστὶ χηνείου —

parit ova quanta anseres, eaque extra eum locum semper incubat —

De divinatione crocodili (Plin. 89) Aelianus et Plutarchus loquuntur.

praedivinatione quadam ad quem summo auctu eo anno egressurus est Nilus.

Ael. V, 52 καὶ αἱ χελῶναι δὲ καὶ οἱ καρχίνοι καὶ οἱ κροκόδειλοι τὰ ὥα κατὰ τὴν ὥραν τὴν αὐτὴν μετακομίζουσιν ἐς τὰ ἄβατα τῷ ποταμῷ καὶ ἀνέφικτα· καὶ ἐντεῦθεν ἤδη λογίζονται οἱ ἐντυγχάνοντες τοῖς τῶν προειρημένων ὥοις ὁ Νεῖλος ἀνελθὼν ἐς πόσον ἐπαρδεύσει σφίσι τὴν γῆν.

Plut. soll. anim. XXXIV, 1—2 τῶν δὲ κροκοδείλων τὰ μὲν ἄλλα παραπλήσια, τῆς δὲ χώρας ὁ στοχασμὸς ἐπίνοιαν ἀνθρώπων τῆς αἰτίας οὐ δίδωσιν, οὐδὲ συλλογισμὸν· ὅθεν οὐ φασὶ λογικὴν ἀλλὰ μαντικὴν εἶναι τὴν περὶ τοῦτον τοῦ θηρίου πρόγνωσιν· οὔτε γὰρ πλέον οὐτ' ἑλάττω ἐκβάσσει, ἀλλὰ ὅσον εἰς ὥραν ἔτους ὁ Νεῖλος ἀνέξηθῆς ἐπικλύσει καὶ ἀποκρύψει τῆς γῆς, ἐκεῖ τὰ ὥα τίθησιν· ὥστε τὸν ἐντυγχόντα τῶν γεωργῶν αὐτὸν γινώσκειν, ἑτέροις τε φράζειν, ὅπόσον αὐτοῖς ὁ ποταμὸς πρόεισιν· οὕτω συνεμετρήσατο, μὴ βρεχόμενον αὐτὸς βρεχόμενος ἐπαύξῃ.

89 nec aliud animal ex minore origine in maiorem crescit magnitudinem.²⁾ et unguibus autem armatus est contra omnes ictus cute in-

Aristot. p. 558a 20 ἐξ ἐλαχίστων δ' ὥδων ζῶον μέγιστον γίνεται ἐκ τούτων.

p. 503a 8 οἱ δὲ κροκόδειλοι — ἔχουσιν ὄνυχας

1) Herod. II, 68 ἀνξανόμενος δὲ γίνεται καὶ ἐς ἐπτακαίδεκα πήχεις, καὶ μέζων ἔτι. Diodor. I 35 τοῦ δὲ γεννηθέντος ἀνξανόμενον μέχρι πηχῶν ἐκκαίδεκα. Ael. XVII, 6 ὁ κροκόδειλος γίνεται μήκιστος πολλάκις. ἐπὶ γοῦν Φαμμυτίχῳ τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως πέντε καὶ εἴκοσι πήχειν κροκόδειλον φανῆναι φασίν —

2) Cf. Ael. IX, 58 τρία δὲ ἔρα ταῦτα ἐκ βραχίστων μέγιστα ζῶα γίνεται· τῶν μὲν ἐνύδρων ὁ κροκόδειλος, τῶν δὲ ὑποπτέρων ἡ στρουθὸς ἡ μεγάλη, τῶν γε μὴν τετραπόδων ὁ ἐλέφας. λέγει δὲ ὁ Ἰόβας —

victa. dies in terra agit, noctes in aqua, teporis
utrumque ratione.

ίσχυρούς καὶ δέρμα ἄρρηκτον φοιδωτόν — 12 τὴν
μὲν οὖν ἡμέραν ἐν τῇ γῇ τὸ πλεῖστον διατρίβει, τὴν
δὲ νύκτα ἐν τῷ ὕδατι ἁλεινότερον γὰρ ἐστὶ τῆς αἰθρίας.

Amicitiam trochili cum crocodilo (Plin. 90) Aristoteles atque uberius Aelianus et Plutarchus memorant.

Plin. 90 hunc saturum cibo piscium et semper esculento ore in litore somno datum parva avis, quae trochilos ibi vocatur, rex avium in Italia¹⁾, invitat ad hiandum pabuli sui gratia, os primum eius adsultim repurgans, mox dentes et intus fauces quoque ad hanc scabendi dulcedinem quam maxime hiantes, in qua voluptate somno pressum conspicatus ichneumon per easdem fauces ut telum aliquod immissus erodit alvom.

Aristot. p. 612a 20 τῶν δὲ κροκοδείλων χασκόντων οἱ τροχίλοι καθαίρουσιν εἰσπετόμενοι τοὺς ὀδόντας, καὶ αὐτοὶ μὲν τροφήν λαμβάνουσιν, ὁ δ' ὠφελούμενος αἰσθάνεται καὶ οὐ βλέπτει, ἀλλ' ὅταν ἐξελεῖν βούληται, κινεῖ τὸν ἀνέναντον, ἵνα μὴ συνδάκῃ.

Ael. VIII, 25 ὁ μὲν τροχίλος ὄρνις ἐστὶ τῶν ἐλείων εἰς, καὶ παρὰ τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν ἀλάττει καὶ ὃ τι ἐν τύχῃ παρεκλέγων βόσκειται, τρέφει δὲ αὐτὸν καὶ ὁ κροκόδειλος οἷς εἶπον. καὶ ἐκεῖνος αὐτὸν ἀμείβεται καθεύδοντας προμηθεύς ἔχων καὶ ὑπεραγορεύων αὐτοῦ· κειμένῳ μὲν γὰρ καὶ ὑπνώτοντι ἐπιβουλεύει ὁ ἰχθυόων, καὶ ἐμφύς τῇ δέρῃ πολλάκις ἀπέπνιξεν αὐτόν· ἀλλ' ὃ γε τροχίλος βοᾷ, καὶ παύει κατὰ τῆς φωνῆς αὐτόν, καὶ ἀνίστησι καὶ πρὸς τὸν ἐχθρὸν ὑποθίγει.

Plut. soll. anim. XXXI, 2 sqq. ὁ γὰρ τροχίλος ἐστὶ μὲν ὄρνις τῶν ἐλείων καὶ παραποταμίων, φρουρεῖ δὲ τὸν κροκόδειλον οὐκ οἰκίστιος, ἀλλὰ τοῖς ἐκείνου λειψάνοις παρατρεφόμενος· ὅταν γὰρ αἰσθηταὶ τοῦ κροκοδείλου καθεύδοντας, ἐπιβουλεύοντα τὸν ἰχθυόονα πηλούμενον καὶ ἐπ' αὐτόν ὥσπερ ἀθλητὴν κονιόμενον, ἐπεγείρει φθεγγόμενος καὶ κολάπτων· ὁ δὲ οὕτως ἐξημεροῦται πρὸς αὐτόν, ὥστε τοῦ στόματος διάχανων ἐντὸς παρήσει καὶ χαίρει τὰ λεπτὰ τῶν ἐνισχομένων τοῖς ὀδοῦσι σαρκῶν ἐκλέγοντος ἀτρεμία τῷ ὁάμφει καὶ διασκαλεύοντος —

Cf. etiam Strabo XVII C. 812 οἱ δὲ (Ἡρακλεῶται σέβονται) τοὺς ἰχθυόοντας τοὺς ὀλεθριωτάτους τοῖς κροκοδείλοις, καθάπερ καὶ ταῖς ἀσπίσι· καὶ γὰρ τὰ ὡς διαφθείρουσιν αὐτῶν τὰ θηρία, τῷ πληρῷ θωρακισθέντες· κυλισθέντες γὰρ ἐν αὐτῷ ξηραίνονται πρὸς τὸν ἥλιον, εἴτα τὰς ἀσπίδας μὲν ἢ τῆς κεφαλῆς ἢ τῆς οὐρᾶς λαβόμενοι κατασπῶσιν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ διαφθείρουσι· τοὺς δὲ κροκοδείλους ἐνεδρεύσαντες, ἥνικ' ἂν ἡλιάζωνται κεχηγότες, ἐμπίπτουσιν εἰς τὰ χάσματα καὶ διαφαγόντες τὰ σπλάγχνα καὶ τὰς γαστέρας ἐκδύνουσιν ἐκ νεκρῶν τῶν σωμάτων.

Inimicitias, quae sunt inter delphinos atque crocodilos (Plin. 91), et pugnam Tentyritarum cum crocodilis (Plin. 92—93) describit simili modo Seneca quaest. nat. IV, 2.

Plin. 91—93 — verum in crocodilo maior erat pestis, quam ut uno esset eius hoste natura contenta. itaque et delphini inmeantes Nilo, quorum dorso tamquam ad hunc usum cultellata inest pinna, abigentes eos praedae ac velut in suo tantum amne regnantes, alioquin in pares viribus ipsi astu interimunt. callent enim in hoc cuncta animalia, sciuntque non sua modo commoda verum et hostium adversa, norunt sua tela, norunt occasiones partesque dissidentium imbellis. in ventre mollis est tenuisque cutis crocodilo. ideo se ut territi mergunt delphini subeuntesque alvom illa secant spina. quin et gens hominum est huic beluae adversa in ipso Nilo a Tentyri insula in qua habitat appellata. mensura eorum parva, sed praesentia in hoc tantum usu mira. terribilis haec contra fugaces belua est, fugax contra sequentes. sed adversum ire soli hi audent, qui et flumini innatant, dorsoque equitantium modo inpositi hiantibus resupino capite ad morsum addita in os clava, a dextra ac laeva tenentes extrema eius utrimque, ut frenis in terram agunt captivos, ac voce etiam sola territicos cogunt evomere corpora ad sepulturam. itaque uni ei insulae crocodili non adnatant, olfactuque eius generis hominum, ut Psyllorum serpentes, fugantur.

1) Aristot. p. 615a 19 καλεῖται δὲ πρέσβης καὶ βασιλεὺς —

Seneca l. l. Balbillus — auctor est, cum ipse praefectus obtineret Aegyptum, Heracleotico ostio Nili — spectaculo sibi fuisse delphinorum a mari concurrentium et crocodilorum a flumine adversum agmen agentium velut pro partibus proelium: crocodilos ab animalibus placidis morsuque innoxii victos. His superior pars corporis dura et impenetrabilis est etiam maiorum animalium dentibus, at inferior mollis ac tenera: hanc delphini spinis quas dorso eminentes gerunt submersi vulnerabant et in adversum enisi dividebant. Recisis hoc modo pluribus ceteri velut acie versa refugerunt Fugax animal audaci, audacissimum timido. Nec illos Tentyritae generis aut sanguinis proprietate superant, sed contemptu et temeritate; ultro enim insequuntur fugientesque iniecto trahunt laqueo plurimique pereunt, quibus minus praesens animus ad persequendum fuit.

Cf. Strabo XVII C. 824 φησὶ δ' Ἀριστόβουλος ἐκ τῆς θαλάττης μὴδὲν ἀνατρέχειν ὄψον εἰς τὸν Νεῖλον πλὴν κροκόδειος καὶ θρίσσης καὶ δελφίνος διὰ τοὺς κροκοδείλους, τοὺς μὲν δελφίνας διὰ τὸ κρεῖττους εἶναι — τῶν δὲ χοίρων ἀπέχεσθαι τοὺς κροκοδείλους στοργγύλων ὄντων καὶ ἐχόντων ἅκ ἀνθ' αὐτῶν ἐπὶ τῇ κεφαλῇ φερούσας κίνδυνον τοῖς θηρίοις.

Strabo XVII C. 814 ἔνιοι δ' ὥσπερ τοὺς Ψύλλους φασὶ τοὺς πρὸς τῇ Κυρηναίᾳ φυσικὴν τινα ἀντιπάθειαν ἔχειν πρὸς τὰ ἐρπετά, οὕτω καὶ τοὺς Τεντυρίτας πρὸς τοὺς κροκοδείλους, ὥστε μὴδὲν ὑπ' αὐτῶν πάσχειν ἀλλὰ καὶ κολυμβᾶν ἀδεῶς καὶ διαπερᾶν, μὴδενὸς ἄλλου θαρροῦντος· εἰς τε τὴν Ῥώμην κομισθεῖσι τοῖς κροκοδείλοις ἐπιδείξεως χάριν συνηκολούθουν οἱ Τεντυρίται· γενομένης τε δεξαμένης καὶ πύργου τινος ὑπὲρ μιᾶς τῶν πλευρῶν, ὥστε τοῖς θηρίοις ἐκβᾶσι τοῦ ὕδατος ἡλιαστήριον εἶναι, ἐκεῖνοι ἦσαν οἱ τοτὲ μὲν ἐξέλκοντες δικτύῳ πρὸς τὸ ἡλιαστήριον, ὥς καὶ ὑπὸ τῶν θεατῶν ὁραθῆναι, ἐμβαίνοντες ἅμα εἰς τὸ ὕδωρ, τοτὲ δὲ πάλιν εἰς τὴν δεξαμένην κατασπῶντες.

Cf. Ael. X, 24 ὁ κροκόδειλος — φύσει δειλὸς ἐστὶ καὶ κακοήθης δὲ καὶ πανοῦργος δεινῶς· καὶ ἀρπάζει μὲν καὶ ἐπιβουλεύει μάλα ὀξέως, πέφρικε δὲ τοὺς κτύπους πάντας, δέδοικε δὲ καὶ ἀνθρώπου βαιοτέρην βοήν, καὶ μέντοι καὶ τοὺς εὐθαρσέστερον ἐπιόντας ὀρρωδεῖ ἰσχυρῶς· οἱ τοίνυν καλούμενοι κατὰ τὴν Αἴγυπτον Τεντυρίται ἴσασιν καὶ ὅθεν εὐχείρωτόν ἐστι τὸ θηρίον· μάλιστα δ' ἐν τρωθείῃ ἐς δέον ὀφθαλμοὺς βληθεῖς — καὶ μέντοι καὶ τὴν νηδύν. τὰ νῶτα δὲ πέφυκε καὶ τὴν οὐρὰν ἄσχητος — οἱ τοίνυν προειρημένοι οὕτως εἰσι φιλόπονοι πρὸς τὴν αὐτῶν θηρίαν, ὥς τὸν ἐκεῖθι ποταμὸν εἰρήνην ἄγειν αὐτῶν βαθυτάτην. ἐνταῦθά τοι καὶ θαρροῦντες νήχονται, καὶ ἀθύρουσιν ἐν τῇ νήξει.

Plin. 94 Hebetes oculos hoc animal dicitur habere in aqua, extra acerrimi visus, quattuorque menses hiemis semper inedia transmittere in specu. quidam hoc unum quamdiu vivat crescere arbitrantur — vivit autem longo tempore.

Aristot. p. 503a 11 βλέπουσι δ' ἐν μὲν τῷ ὕδατι φανύως, ἔξω δ' ὀξύτατον.

p. 599a 32 (φωλοῦσι) τέτταρας μῆνας τοὺς χειμεριωτάτους, καὶ οὐκ ἐσθίουσιν οὐδέν.

p. 558a 23 λέγουσι δὲ τινες ὅτι καὶ αὐξάνεται ἕως ἂν ζῇ. 20 καὶ γὰρ καὶ βιοῦ χρόνον πολὺν —

Hippopotami descriptio (Plin. 96) ex Aristotelis libris effluxit; quae refert Plinius de sollertia eius beluae accuratius exponit Ael. V, 53.

Plin. Maior altitudine in eodem Nilo belua hippopotamus editur, ungulis binis quales bubus, dorso equi et iuba et hinnitu, rostro resimo, cauda et dentibus aprorum aduncis sed minus noxiis, tergoris (ad scuta galeasque impenetrabilis, praeterquam si umore madeant).

Aristot.¹⁾ p. 502a 9 ὁ δ' ἵππος ὁ ποτάμιος ὁ ἐν Αἰγύπτῳ χαλτήν μὲν ἔχει ὥσπερ ἵππος, διχαλὸν δ' ἐστὶν ὥσπερ βοῦς, τὴν δ' ὄψιν σιμός. ἔχει δὲ καὶ ἀστροφάγον ὥσπερ τὰ διχαλά, καὶ χαυλιόδοντας ὑποφαινομένους, κέρκον δ' ὅς, φωνὴν δ' ἵππου· μέγεθος δ' ἐστὶν ἡλίκον ὄνος. τοῦ δὲ δέρματος τὸ πάχος ὥστε δόρατα ποιεῖσθαι ἐξ αὐτοῦ.²⁾

1) Cf. Herod. II, 71.
μῆνον ξυστά ποιέσθαι ἐξ αὐτοῦ.

2) Herod. l. l. τὸ δέρμα δ' αὐτοῦ οὕτω δῆτι παχύ ἐστὶ ὥστε αἶον γενο-

depascitur segetes destinatione ante, ut ferunt, determinatos in diem et ex agro ferentibus vestigiis, ne quae revertenti insidiae comparentur.

Ael. V, 53 οἱ ἵπποι οἱ ποτάμιοι τοῦ Νείλου μέν εἰσι τρώφιμοι· ὅταν δὲ τὰ λήια ἐνακαμάζῃ καὶ ὥσιν οἱ στάχυνες ξανθοί, οὐκ ἄρχονται παραγοῆμα κείρειν αὐτοὺς καὶ ἐσθλύν, ἀλλὰ παραμειβόντες ἔξωθεν τὸ λήιον στογάζονται πόσον αὐτοὺς ἐμπλήσει μέτρον, εἴτα λογισάμενοι τὸ ἀποχοῆσον σφίσι ἐμπέπτουσι καὶ ἀναχωροῦσιν ἐπὶ πόδα ἐμπιπλάμενοι, τὸ ζεῦμα τοῦ ποταμοῦ κατὰ νότον λαβόντες. πεφίλοσθηται δὲ ἄρα τοῦτο αὐτοῖς, ἵνα εἴ τινες τῶν γεωργῶν ἐπλοῖεν ἀμνοῦμενοι, οἳ δὲ ἐκ τοῦ θάλασσης ἐς τὸ ὕδωρ καταδραμεῖν ἔχοιεν, τοὺς πολέμιους ἀντιπροσώπους, ἀλλὰ οὐκ ὅπισθεν οἱ ἵπποι οὗτοι δοκεύοντες.

Caput de serpentibus Aethiopicis (§ 35) ex Iubae libris fluxisse supra vidimus. In descriptione basilisci (§ 78—79) consensu Plinii cum Aeliano, fortasse etiam „regum“ mentione (cf. Muenzer l. I. p. 418) idem auctor indicari videtur. Reducitur Plinius ad serpentes § 85; § 87 arcte cohaeret cum § 88: aspis habet internecivas cum ichneumone inimicitias, quarum causa, quam non affert Plinius, explicatur ab Aeliano VI, 38 ἀκούω δὲ τὸν ἰχνεύμονα τῆς ἀσπίδος τὰ φά ἀφανίζειν. Sed narratiunculas Plinianas de pugna ichneumonis cum aspide (§ 88) atque ichneumonis cum crocodilo inimicitias (§ 90) uno loco traditas esse apparet e Strabone XVII C. 812. — Quare si § 85 sqq., ubi Plinius alia serpentium Africae genera describit, de quibus iam egit § 35, ad Iubam redire ponimus, etiam §§ 88 et 90 regis Mauritanii libris assignari oportet; neque enim Plinius secutus est Aristotelem, qui loquitur de compluribus sociis, quos advocat ichneumon, insidiarum vero, quas parat illud animal crocodilo, nullam facit mentionem. — Quae refert Plinius de divinatione crocodili (§ 89) atque de sollertia hippopotami (§ 95) respondent Ael. V, 52 et 53, quae narratiunculae eodem loco perscriptae esse videntur, ubi fortasse sermo erat de sollertia animalium Aegyptiorum, quod narrationum genus optime quadrat in Iubae indolem, cui tribuenda esse censeo verba Plinii de praedivinatione crocodili atque de astutia hippopotami allata. — Inimicitias, quas exercent delphini cum crocodilis, et pugnam Tentyritarum cum iisdem beluis (Plin. 91 sqq.) simili modo enarrat Balbilli auctoritatem secutus Seneca quaest. nat. IV, 2; neque tamen Plinium Senecam secutum esse probabile est, nam illa „φύσει ἀντιπάθεια“, quam inesse Tentyritis testantur Plinius atque Strabo XVII C. 814, a Seneca l. l. negatur. Sed videntur et Plinii et Senecae narrationes de delphinis crocodilos petentibus et de Tentyritis iisdem bestiis insidiantibus ad eundem fontem redire, qui ut fuerit Romanus fieri potest (cf. Rusch l. I. p. 6).

Conferendus Plinius VIII, 91 sqq. etiam cum Aeliano X, 24. Nam similiter atque Plinius, qui naturam crocodili his verbis complectitur: „terribilis haec contra fugaces belua, fugax contra sequentes“ Aelianus l. I. crocodilum describit: „ὁ κροκόδειλος — φύσει δειλὸς ἐστὶ καὶ κακοήθης δὲ καὶ πανοῦργος δεινῶς καὶ ἀρπάζει μὲν καὶ ἐπιβουλεύει μάλα ὀξέως — καὶ τοὺς εὐθαρσέστερον ἐπιόντας ὀρρωδεῖ ἰσχυρῶς“ — Atque quae narrat Aelianus de Tentyritis, qui non ignorant, qua ex parte crocodilus expugnabilis sit, eadem refert Plinius l. I. de delphinis; verba Aeliani num forte a Iuba originem duxerint, discernere non audeo. Dissentit Plinius cum Aristotele aliquot locis. § 89 Plinius scribit crocodilum magnitudinis plerumque duodeviginti cubita excedere, quem septendecim cubitorum magnitudinem explere tradit Aristoteles; hic non commemorat, quatenus trochilus ex ore crocodili eximat, ille de piscium reliquiis loquitur (§ 90); apud Aristotelem cutem hippopotami tali crassitudine esse legimus, ut ex ea hastae fiant, apud Plinium § 95 tergum eiusdem beluae ad scuta galeasque impenetrabile dicitur — Ceteroquin in hoc quoque capite partes Aristoteleae una cum iis, quae Aristotelem deficiunt, ex eodem fonte fluxisse videntur.

Hyaenae descriptio (Plin. 105sq.) ex parte ad Aristotelem redit.

Plin. 105 Hyaenis utramque esse naturam et alternis annis maris alternis feminas fieri, parere sine mare vulgus credit, Aristoteles negat.

Aristot. gener. anim. p. 757a 2 εὐηθικῶς δὲ καὶ λίαν διεψευσμένοι καὶ οἱ περὶ — ὑαίνης λέγοντες. φασὶ γὰρ τὴν μὲν ὑαῖναν πολλοὶ — δύο αἰδοῖα ἔχειν, ἄρρενος καὶ θήλεος — τὴν δ' ὑαῖναν ὀχεύειν καὶ ὀχεύεσθαι παρ' ἑτοσ.

Aristot. hist. anim. p. 579b 16 περὶ δὲ τῶν αἰδοίων ὃ λέγεται, ὡς ἔχει ἄρρενος καὶ θηλείας, ψευδός ἐστιν.

Cf. Ael. I, 25. τὴν ὑαῖναν τῆτες μὲν ἄρρενα εἰ θεάσασιο, τὴν αὐτὴν ἐς νέωτα ὅψει θήλην· εἰ δὲ θήλην νῦν, μετὰ ταῦτα ἄρρενα· κοινωνοῦσί τε ἀφροδίτης ἐκατέρως, καὶ γαμοῦσι τε καὶ γαμοῦνται, ἀνὰ ἑτοσ πᾶν ἀμείβουσι τὸ γένος —

collum et iuba et unitate spinae porrigitur, (flectique nisi circumactu totius corporis nequit),

p. 579b 15 ἡ δὲ ὑαῖνα τῷ μὲν χρώματι λυκώδης ἐστὶ, δασυτέρα δέ, καὶ λοφίαν ἔχει δι' ὅλης τῆς ῥάχεως.

106 (multa praeterea mira traduntur, sed maxime sermonem humanum inter pastorum stabula adsimulare, nomenque alicuius addisci quem evocatum foris laceret), item vomitionem hominis imitari ad sollicitandos canes quos invadat. ab uno animali sepulchra erui inquisitione corporum. feminam raro capi.

p. 594a 31 ὃν δὲ καλοῦσιν οἱ μὲν γλάνον, οἱ δ' ὑαῖναν, ἔστι μὲν τὸ μέγεθος, οὐκ ἐλάττων λύκον, χαίτην δ' ἔχει ὥσπερ ἵππος, καὶ ἔτι σκληροτέρας καὶ βαθυτέρας τὰς τρίχας, καὶ καθ' ὅλης τῆς ῥάχεως· ἐπιβουλεύει δὲ καὶ θηρεύει τοὺς ἀνθρώπους, τοὺς δὲ κύνας καὶ ἐμοῦσα θηρεύει ὥσπερ οἱ ἄνθρωποι· καὶ τυμβωρυχεῖ δὲ ἐφίμενον τῆς σαρκοφαγίας τῆς τοιαύτης.

p. 579b 27 σπάνιον δ' ἐστὶ λαβεῖν θήλειαν ὑαῖναν —

— praeterea numbrae eius contactu canes obmutescere. et quibusdam magicis artibus omne animal quod ter lustraverit in vestigio haerere.

de mirab. Ausc. p. 845a 24 ἐν δὲ τῇ Ἀραβίᾳ ὑαῖνων τι γένος φασὶν εἶναι, ὃ ἐπειδὴν προῖδη τι θηρίον, ἢ ἀνθρώπον ἐπιβῆ ἐπὶ τὴν σκιάν, ἀφανίαν ἐργάζεται καὶ πτήξιν τοιαύτην, ὥστε μὴ δύνασθαι κινεῖν τὸ σῶμα. τοῦτο δὲ ποιεῖν καὶ ἐπὶ τῶν κυνῶν.

Ael. VI, 14 τοῖς κυσὶ δὲ ἐπιτίθεται ἡ αὐτὴ (ὑαῖνα) τὸν τρόπον ἐκεῖνον. ὅταν ἡ πλήρης ὁ τῆς σελήνης κύκλος, κατόπιν λαμβάνει τὴν αὐγὴν, καὶ τὴν αὐτῆς σκιάν ἐπιβάλλει τοῖς κυσὶ, καὶ παραχρῆμα αὐτοὺς κατεσίγασε, καὶ καταγοητεύσασα ὡς αἱ φάρμακίδες εἶτα ἀπάγει σιωπῶντας, καὶ κέχρηται ὅτι καὶ βούλεται τὸ ἐντεῦθεν αὐτοῖς.

107 Huius generis coitu leaena Aethiopica parit corocottam, similiter voces imitantem hominum pecorumque. — (hominum sermones imitari et mantichoran in Aethiopia auctor est Iuba)

Ael. VII, 22 κακότηες δὲ ἄρα καὶ ὑαῖνα ἦν καὶ ὃν φασὶ κοροκότταν. ἡ γοῦν ὑαῖνα πρὸς τὰ αὔλια νύκτωρ φοιτᾷ, καὶ μιμεῖται τοὺς ἐμοῦντας. ἀκούοντες δὲ οἱ κύνες προσίσσιν ὡς ἐπ' ἄνθρωπον· ἡ δὲ αὐτοὺς συλλαμβάνει καὶ ἐσθίει. πανουργίαν δὲ κοροκόττα, ἣν ἤκουσα καὶ αὐτὴν, ἔοικα λέξειν νῦν, ἐς τοὺς δρυ-

μοὺς ἑαυτὸν ἐγκρύψας εἴτα μέντοι τῶν ὑλουρογούντων ἀκούει καλούντων ἀλλήλους ἐξ ὀνόματος καὶ μέντοι καὶ λαλούντων ἄττα. εἴτα μέντοι μιμεῖται τὰς φωνάς, καὶ φθέγγεται, εἰ καὶ μυθῶδες τὸ εἰρημένον, ἀνθρωπίνῃ γοῦν φωνῇ, καὶ καλεῖ τὸ ὄνομα ὃ ἤκουσε. καὶ ὁ κληθεὶς πρόσσεισιν, ὃ δὲ ἀναχωρεῖ καὶ πάλιν καλεῖ· ὃ δὲ καὶ μᾶλλον κατὰ τὴν φωνὴν ἔρχεται. ὅταν δὲ αὐτὸν τῶν συμπονούντων ἀπαγάγῃ καὶ ἔρημον ἀποφύγῃ, συλλαβὼν ἀπέκτεινε καὶ ποιεῖται τροφήν τὸ ἐντεῦθεν φωνῇ δαλεάσας.

§ 107 Iuba auctor laudatur; verba § 106 „multa praeterea mira traduntur, sed maxime sermonem humanum inter pastorum stabula adsimulare, nomenque alicuius addisci quem evocatum foris laceret“ — cohaerere cum § 107 „huius generis coitu leaena Aethiopica parit corocottam, similiter voces imitantem hominum pecorumque — hominum sermones imitari et mantichoram in Aethiopia auctor est Iuba“ iam vidit Muenzer l. l. p. 420. Aristoteles, qui tradit hyaenam vomitionem hominis imitari ad sollicitandos canes, eam humanum etiam sermonem adsimulare non commemorat. Videtur Iuba uno librorum suorum loco enumeravisse animalia, quae hominum voces imitari dicebantur. Ceterum in hyaenae descriptione quoque ea, quae apud Aristotelem non inveniuntur, cum Aristotelicis tam arte coniuncta sunt, ut Plinium omnia haec ex uno fonte prompsisse verisimile sit.

Hystrixis descriptio (Plin. 125) comparanda est cum Ael. I, 31 et XII, 26; ultimo loco Aelianus hystrices Libycas pertractat.

Plin. 125 Hystrixis generat India et Africa spina contectas ex irenaceorum genere, sed hystrixi longiores aculei et cum intendit cutem, missiles. ora urgentium figit. canum et paulo longius iaculatur. hibernis autem se mensibus condit, quae natura multis et ante omnia ursis.

Ael. I, 31 — τοῖς γοῦν ἐπιούσιν ἐπὶ λύμῃ τὰς ἀνώθεν τρίχας οἰονεὶ βέλη ἐκπέμπει (ἢ ὕστριξ), καὶ εὐστόχως βάλλει πολλάκις, τὰ νῶτα φρεῖσας· καὶ ἐκεῖναί γε πηδῶσιν, ὥσπερ οὖν ἐκ τινος ἀφαιμέναι νευροῖς.

Ael. XII, 26 αἱ δὲ ὕστριχες, αἱ Αἰβυκαὶ κεντοῦσι τε τοὺς ἀπτομένους πικρῶς καὶ μέντοι καὶ ὀδύνας ἐνεργάζονται χαλεπὰς· καὶ τεθνεώτων δὲ πονηρὰ τὰ ἐν τῶν ἀκανθῶν νύγματα ἀπαντᾷ, ὥς φασιν.

Aristot. p. 579a 29 καὶ ἡ ὕστριξ δὲ φωλεύει καὶ κύνει ἴσας ἡμέρας, καὶ τέλλα ὡσαύτως τῇ ἄρκτῳ —

Lacertam Indicam Aristoteli ignotam (Plin. 141) commemorat Ael. XVI, 41.

Plin. 141 Lacertae, inimicissimum genus coeleis, negantur semenstrem vitam excedere. lacerti Arabiae cubitales, in Indiae vero Nyso monte XXIII in longitudinem pedum, colore fulvi aut punicii aut caerulei.

Aristot. p. 558a 16 οὐ γὰρ διετίζει ὁ σαύρος. λέγεται γὰρ ἔμμηρος εἶναι βίος σαύρας· p. 606b 5 ἐν δ' Ἀραβίᾳ σαῦραι μείζους πηχναίων γίνονται —

Ael. XVI, 41 Πολύκλειτός γε μὴν φησιν ἐν τῇ αὐτῇ γῇ σαύρους γίνεσθαι μεγίστους καὶ πολυχρόους καὶ βαφαῖς τισιν ἐναντίσι τὰς δορὰς πεποικίλθαι δεινῶς, εἶναι δὲ καὶ ἄψασθαι ταύτας ἀπαλωτάτας. σαύρους δὲ Ἀριστοτέλης ἐν τῇ τῶν Ἀράβων γῇ τίκεσθαι φησι, καὶ δύο πήχεις ἔχειν αὐτούς.

Hoc quoque loco Plinius ea, quae refert de lacertis Indicis, atque verba de lacertis Arabiae allata, quae ab Aristotele originem duxerunt, ex eodem fonte hausisse videtur (cf. Ael. l. l. vid. Muenzer l. l. p. 421).

Quae scribit Plinius § 215 de mira sollertia simiarum, quae imitatione venantium visco inunguntur et laqueis se calceant, accuratius tradunt Ael. XVII, 25 et Strabo XVC. 699.

Plin. 215 (simias) visco inungui laqueisque calciari imitatione venantium tradunt.

Ael. XVII, 25 πρὸς τοῦτοις εἰ θεάσαιτό τινα ὑποδήματα τοῖς ποσὶ περιτιθέντα, μιμεῖται τὴν ὑπόδεσιν. — οὐκοῦν ὑπὲρ τῶν εἰρημένων μολίβου πεποιημένα κοῖλα καὶ βαρέα ὑποδήματα προτιθέασι, βρόχους αὐτοῖς ὑποβαλόντες, ὥς ἐσβαλεῖν μὲν τῷ πόδε, ἔχουσθαι δὲ τῇ πάγῃ καὶ μάλα ἀφύκτω· δέλεαρ δὲ αὐτοῖς ὀφθαλμῶν πρόκειται ὑπὲρ τοῦ μέλανος ἰξός. κατόπτρῳ δὲ χρησάμενος ὁ Ἰνδὸς ὁρώντων ἐκείνων, οὐκ εἰσὶ δ' ἔτι τὰ κάτοπτρα, ἀλλὰ ἕτερα προστιθέντες· εἴτα καὶ τοῦτοις ἔρματα ἰσχυρὰ ὑποπλέκουσι· καὶ μέντοι καὶ τοιαῦτά ἐστιν. οἱ μὲν οὖν ἔρχονται, καὶ γενναίως δοῶσι κατὰ μίμησιν ὧν εἶδον· ἐκπηδᾷ δὲ ἰσχύς τις κολλητικὴ βλεφάρων ἐκ τῆς πρὸς τὴν αὐγὴν ἀντιτυπίας, ὅταν ἴδωσιν ἀτενέες· εἴτα οὐχ ὀρῶντες αἰροῦνται ῥᾶστα· φυγεῖν γὰρ ἔτι εἰσὶν ἡκιστοί.

Strabo XVC. 699 ἡ δὲ θήρα τοῦ ζώου (κερκοπιθήκου) διττή· μιμητικὸν δὲ καὶ ἐπὶ τὰ δένδρα ἀναφρευκτικόν· οἱ οὖν θηρεύοντες, ἐπὶ ἴδωσιν ἐπὶ δένδρων ἰδρυμένον, ἐν ᾧ φεῖ θέντες τρύβλιον ὕδωρ ἔχον τοὺς ἑαυτῶν ὀφθαλμοὺς ἐναλείφουσιν ἐξ αὐτοῦ. εἴτ' ἀντὶ τοῦ ὕδατος ἰξοῦ τρύβλιον θέντες ἀπίασι καὶ λοχῶσι πόρρωθεν. ἐπὶ δὲ καταπηδῆσαν τὸ θηρίον ἐγγρίσῃται τοῦ ἰξοῦ, καταμύσαντος δ' ἀποληφθῇ τὰ βλέφαρα, ἐπιόντες ζωοροῦσιν· εἰς μὲν οὖν τρόπος οὗτος, ἄλλος δὲ· ὑποδυσάμενοι θυλάκους ὥς ἀναξυρίδας ἀπίασιν, ἄλλους καταλιπόντες δασεῖς τὰ ἐντὸς κεχρισμένους ἰξῶ· ἐνδύντας δὲ εἰς αὐτοὺς ῥαδίως αἰροῦσι.

Etiam in Apidis descriptione (Plin. 184—186) insunt nonnulla, quae invenimus apud Aelianum quoque.

Plin. 184 Bos in Aegypto etiam numinis vice colitur. Apin vocant.

insigne ei in dextro latere candicans macula cornibus lunae crescere incipientis —

Cf. Ael. XI, 10 θεὸς Αἰγυπτίους ἐναργέστατος ὁ Ἄπις εἶναι πιστεύεται.

Cf. Ael. XI, 11 — τὸν Ἄπιν ἀνάθημα εἶναι Σελήνῃ λέγουσιν.

Ael. XI, 10 καὶ γὰρ τοι καὶ τὴν ἄνοδον τὴν τοῦ Νεῖλου σημεία (τοῦ Ἄπιος) φασίν — καὶ τὸ μηνουειδὲς τῆς σελήνης κατηγορεῖ σχῆμα τῷ συνιέντι σημείον ἄλλο —

185 inventus deducitur Memphim a sacerdotibus C. delubra ei gemina, quae vocant thalamos —

cetero secretus, cum se proripuit in coitus, incedit submotu lictorum, gregesque puerorum

Ael. I. I. — καὶ πορθεύουσιν (οἱ προφηταί) αὐτὸν ἐς Μέμφιν, ἔνθα — καὶ θηλειῶν βοῶν ὠραίων οἴκοι, οἶονεὶ θάλαμοι —

Ael. I. I. μάντις δὲ ἦν ἄρα ἀγαθὸς ὁ Ἄπις — παῖδες ἀθύροντες ἔξω καὶ πρὸς αὐλοὺς σκιρτῶντες,

comitantur carmen honori eius canentium. intellegere videtur et adorari velle. hi greges repente lymphati futura praecinunt.

ἐπίπνοοι γενομένοι σὺν τῷ θύθμῳ ἀνὰ ἑκάστα προλέγουσιν —

Narratiunculam de canibus Aegyptiis, qui non bibunt e Nilo se inclinantes, ne crocodili emergant eosque abripiant, sed praeter ripam cursitant atque aquam lingua lambunt (Plin. 148), legimus etiam apud Aelianum.

Plin. 148 Certum est iuxta Nilum amnem currentes lambere (canes), ne crocodilorum aviditati occasionem praebeant.

Ael. VI, 53 οἱ μὲν ἄλλοι κύνες καὶ εἰλεῖν καὶ ἀνιχνεύσαι τὰ θηρία σοφοί, οἱ δὲ Αἰγύπτιοι φυνγεῖν δεινότατοι. τὰ γοῦν ἐν τῷ Νεῖλῳ δεδιότας ἄγει μὲν αὐτοὺς τὸ δέσος πλεῖν, ἡσυχῇ δὲ καὶ ἐς κόρον πλεῖν τὸ δέος οὐ συγχωρεῖ. καὶ διὰ ταῦτα οὐ πίνουσιν ἐπικύψαντες, ὥς ἂν μὴ τι τῶν κάτωθεν ἀνεροῦσαν εἴτα ἐξαπάσῃ αὐτούς. οὐκοῦν τὴν μὲν ὄχθην παραθέουσι, λάπτουσι δὲ τῇ γλώττῃ, ἀράζοντες ὥς ἂν εἴποι τις ἢ καὶ νῆ Δία κλέπτοντες τὸ πῶμα.

Descriptio chamaeleonis, quam annectit Plinius § 120 cervo verbis „cervos Africa propemodum sola non gignit¹⁾, at chamaeleonem et ipsa“, paene tota ad Aristotelem redit, apud quem tamen non inveniuntur quae refert Plinius § 122: chamaeleonem neque cibo neque potu nutriri, sed aeris alimento solum. Aelianus IV, 33 ex Alexandro Myndio contraria affert: chamaeleonem cibi inopia interdum serpentem petere.

Sed ut summam faciamus disquisitionis, quam instituimus de libro VIII, Iubae usus certus est in descriptione elephantis, leonis, hyaenae; praeterea Iubae vestigia latere videntur in capite de pantheris (§ 62—63), in narratione de tigride eiusque catulis (§ 66), in capite de camelopardali, in descriptione pugnae elephantis cum rhinocerote, in capite de miris animalibus Aethiopiae et Indiae (§ 72—76), in descriptione catoblepae, basilisci, serpentium, quos enumerat Plinius § 85—87, ichneumonis, crocodili, hippopotami, hystricis, lacertae, fortasse etiam § 215—216, ubi Plinius de sollertia simiarum loquitur; in reliquis libri VIII partibus, quas examinavimus, Iubae usus incertus videtur.²⁾

In indice libri IX Iuba non nominatur, sed testis laudatur § 115, qua libri parte Plinius de margaritis agit, quarum descriptio ex parte cum Aeliano congruit.

Plin. 106 fertilissima est (margaritis) Taprobane³⁾ et Stoidis⁴⁾, ut diximus in circuitu mundi, item Perimula⁵⁾ promunturium Indiae.

Insula Stoidis margaritis quaestuosa commemoratur etiam in Arriani „Historia Indica“ XXXVIII, 3 GGM. p. 361: ὑπὸ δὲ τὴν ἑω ἐς ἄλλην νῆσον πλώσαντες ὁρμίζονται οἰκεομένην (sc. Stoidim), ἵνα καὶ μαργαρίτην θηρᾶσθαι λέγει Νέαρχος.

1) Cf. Muenzer l. l. p. 421: „Plinius nutzt eine Hauptquelle derartig aus, daß er nicht bloß ihre positiven Angaben übernimmt, sondern sogar konstatiert, wenn sie etwas nicht erwähnte, und aus ihrem Stillschweigen Schlüsse auf das Nichtvorhandensein der betreffenden Sache zog. Die Abschnitte über Hirsche und Bären sind zoologischen Werken entlehnt, in denen gar nichts von der Heimat der Tiere gesagt wurde, aber Plinius unterläßt nicht den Hinweis darauf, daß in einer Beschreibung Afrikas, die er viel benutzte, von ihnen keine Rede war.“ Muenzeri opinioni ut accedam adduci non possum; nam § 120 verba: „cervos Africa propemodum sola non gignit“ originem traxisse videntur ab Aristotele h. a. VIII, 28 p. 606 a 6 ἐν δὲ Αἰθίοῃ πάση οὔτε σὺς ἄγριός ἐστιν οὔτ' ἔλαφος οὔτ' αἰξ ἄγριος —

2) Rusch l. l. p. 15 assignat Iubae libris etiam fabulam de canibus Garamantum (§ 142) atque quae narrat Plinius § 178 de bubus apud eundem populum retro pascentibus.

3) Insula Taprobane describitur ap. Ael. XVI, 17 et 18.

4) Cf. Plin. VI, 110.

5) Cf. Ael. XV, 8.

107 — partumque concharum esse margaritas —

108 si fulguret, comprimi conchas ac proieciunni modo minui. si vero etiam tonuerit, pavidas ac repente compressas quae vocant physemata efficere — hos esse concharum abortus

110 Concha ipsa, cum manum vidit, comprimit sese operitque opes suas gnara propter illas se peti, manumque, si praeveniat, acie sua abscidat nulla iustiore poena.

§ 111 Plinius narrat ut apibus reges ita concharum examiminibus singulas tum vetustate tum magnitudine praestantes esse velut duces. has potissimum ab urinatoribus peti; eadem tradunt Arrian. Ind. VIII, 11 Megasthene citato atque uberius Ael. XV, 8.

Plin. 111 Quidam tradunt sicut apibus ita concharum examinibus singulas magnitudine et vetustate praecipuas esse veluti duces mirae ad cavendum sollertiae. has urinantium cura peti, illis captis facile ceteras palantes retibus includi. multo deinde obrui eas sale in vasis fictilibus, rosa carne omni nucleos quosdam corporum, hoc est uniones, decidere in ima.

Cf. Ael. X, 13 θηρῶνται δὲ ἄρα αἶδε αἱ κόγχαι αἱ τῶν προειρημένων (μαργαριτῶν) μητέρες —

Cf. Ael. l. l. — θρέμμα μέντοι τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάττης καὶ οὗτος (ὁ μαργαρίτης) ἐστὶ, καὶ τίτεσθαι γε αὐτὸν τερατολογοῦσιν ὅταν ταῖς κόγχαις ἀνεωγμέναις ἐπιλάμψωσιν αἱ ἀστραπαί.

Cf. Isidor. Charac. ap. Athen. 3 p. 93 φασὶ δ' ὅταν βρουνταὶ συνεχεῖς ὥσι καὶ ὕμβρων ἐκχύσεις, τότε μᾶλλον τὴν πίνναν κύειν, καὶ πλείστην γίγνεσθαι μαργαρίτιν καὶ εὐμεγέθη.

Ael.¹⁾ X, 20 γίνονται δὲ ἄρα ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ θαλάττῃ κόγχαι καὶ ἕτεραι, οὐ λείπει τὰ ὄστρακα, ἀλλὰ ἔχουσαι τινὰς ἐντομὰς καὶ κοιλάδας. ὁξεῖαι δὲ αὐταὶ τὰ χεῖλη εἰσὶ, καὶ συνιοῦσαι ἐς ἀλλήλας ἐμπίπτουσι, παραλλὰξ ἐντιθεῖσαι τὰς ἐξοχάς, ὥς δοκεῖν δύο περιόντων τοὺς κυνόδοντας ἐς ἀλλήλους συνέρχεσθαι. οὐκοῦν τῶν ἀλιέων ὅτου ἂν νηχομένου λάβωνται καὶ δάκωσιν ὃ τι οὖν μέρος, ἀποκόπτουσιν, εἰ καὶ ὅστον ὑπείη τῷ μέρει τῷ δηχθέντι, καὶ κατὰ ἄρθρον μέντοι δακοῦσαι καὶ τοῦτο ἀπέκοψαν, καὶ εἰκότως τομώτατον γὰρ ἐστὶ τὸ δῆγμα.

Arrian. Ind. GGM. p. 319 καὶ λέγει Μεγασθένης, θηρεύεσθαι αὐτοῦ τὴν κόγχην διακτύοις, νέμεσθαι δὲ ἐν τῇ θαλάσσῃ κατ' αὐτὸ πολλὰς κόγχας, κατὰπερ τὰς μελίσσας· καὶ εἶναι γὰρ καὶ τοῖσι μαργαρίτησι βασιλέα ἢ βασιλίσσαν, ὥς τῇσι μελίσσησι· καὶ ὅστις μὲν ἐκείνον κατ' ἐπιτυχίην συλλάβοι, τοῦτον δὲ εὐπετέως περιβάλλειν καὶ τὸ ἄλλο σμήνος τῶν μαργαριτέων· εἰ δὲ διαφύγοι σφᾶς ὁ βασιλεὺς, τοῦτ' οὐκ ἐτι θηρατοὺς εἶναι τοὺς ἄλλους· τοὺς ἀλόντας δὲ περιορᾶν κατασαπῆναι σφίσι τὴν σάρκα, τῷ δὲ ὀστέῳ ἐς κόσμον χρᾶσθαι.

Cf. Ael. l. l. νήγεσθαι τε κατὰ ἀγέλας τοὺς μαργαρίτους, καὶ ἔχειν ἡγεμόνας, ὥς ἐν τοῖς σμήνεσιν αἱ μέλιται τοὺς καλουμένους βασιλέας· ἀκούω δὲ εἶναι καὶ τοῦτον διαπρεπῆ καὶ τὴν χρῶαν καὶ τὸ μέγεθος. ἀγώνισμα δὲ ἄρα ποιοῦνται συλλαβεῖν αὐτὸν οἱ κολυμβηταὶ οἱ ὑψυδροὶ· τοῦτον γὰρ ἡρήμενον καὶ τὴν ἀγέλην αἰροῦσι πᾶσαν ἐρήμην ὥς ἂν εἴποι τις καὶ ἀπροστάτευτον οὖσαν· ἀτρεμεῖ γὰρ καὶ οὐκ ἐτι πρόεισιν, οἷα δῆπον πολίμη τὸν νομέα ἀφρημένη κατὰ τινὰ τύχην ἐχθράν· ὃ δὲ διαφεύγει καὶ μάλα γε σοφῶς ἐξελλίττει, καὶ προηγείται καὶ σώζει τὸ ὑπήκοον. τοὺς

1) Cf. Isidor. l. l., ubi idem refertur.

112 dos omnis in candore, magnitudine —

nam id (nomen unionum) apud Graecos non est, nec apud barbaros quidem inventores eius aliud quam margaritae.

115 In nostro mari reperiri solebant, crebrius circa Bosporum Thracium, rufi ac parvi in conchis, quas myas appellant —

— Iuba tradit Arabicis concham esse similem pectini insecto, hirsutam echinorum modo, ipsum unionem in carne grandini similem.

116 — vidimus — in quibusdam quaternos quinosque (uniones).

In Britannia parvos atque decolores nasci certum est —

E locis supra collatis, potissimum ex Aeliano XV, 8, colligitur Plinium etiam in margaritis describendis secutum esse Iubam, qui ex Androsthenes quoque hausisse videtur.

§ 106 Plinius verbis: „Indicus maxime has (margaritas) mittit oceanus inter illas beluas tales tantasque, quas diximus“ — relegat ad IX, 4 sqq., ubi de beluis maris Indici loquitur; etiam in hoc capite Plinius cum Aeliano atque Arriano comparandus est.

4 Plurima autem et maxima animalia in Indico mari —

5 — et alias tanta thynnorum multitudine, ut Magni Alexandri classis haut alio modo quam hostium acie obvia contrarium agmen adversa fronte direxerit. aliter sparsis non erat evadere. non voce, non sonitu, non ictu, sed fragore terrentur, nec nisi ruina turbantur.

δὲ ληφθέντας ἐν πιθάγκαις λέγονται ταριχεύειν· ὅταν δὲ ἡ σὰρξ μυθήσῃ καὶ περιρρυή, καταλείπεται ἡ ψῆφος.

Cf. Ael. X, 13 δοκοῦσι δὲ ἄρα τοῖς τούτων καπῆλοις καὶ τοῖς ὠνονμένοις οἱ ἄγαν λευκοὶ καὶ οἱ μεγάλοι κάλλιστοι καὶ τιμαλφέστατοι —

Cf. Androsthenes ap. Athen. 3 p. 93 ἐν δὲ ἰδιον (ὀστρεόν), ὃ καλοῦσιν ἐκεῖνοι βέρβερι, ἐξ οὗ ἡ μαργαρίτις λίθος γίνεται.

Cf. Chares Mitylen. ap. Athen. 1. 1. — ὅστ' αὖ λευκὰ προσαγορεύουσι μὲν μαργαρίτας —

Ael. XV, 8 γίνεσθαι δὲ φησιν Ἰόβας καὶ ἐν τῷ κατὰ Βόσπορον πορθμῷ, καὶ τοῦ Βρετανικοῦ ἡττάσθαι αὐτόν, τῷ δὲ Ἰνδῷ καὶ τῷ Ἐρυθραίῳ μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἀντικρίνεσθαι.

Cf. Androsthenes 1. 1. ἔστι δ' ἡ μὲν τοῦ ὀστρέου ὄψις παραπλησία τῷ κτενί, οὐ διέγλυπται δέ, ἀλλὰ λεῖον τὸ ὄστρακον ἔχει καὶ δασύ — ἡ δὲ λίθος γίνεσθαι ἐν τῇ σαρκὶ τοῦ ὀστρέου, ὥσπερ ἐν τοῖς ὑέλοις ἡ χάλαζα.

Ael. X, 13 καὶ ἡ μὲν οὐδένα ἔχει (μαργαρίτην), ἡ δὲ οὐ πέρα ἑνός, πολλαὶ δὲ καὶ πολλοὺς· εἰσὶ δὲ οἱ λέγουσι καὶ εἰκοσι προσπεφυκέναι μὴ κόγχῃ.

Ael. XV, 8 γίνεται δὲ καὶ κατὰ τὸν Ἑσπέριον ὠκεανόν, ἐνθα ἡ Βρετανικὴ νῆσος ἔστι· δοκεῖ δὲ πῶς χρυσωπότερος ἰδεῖν εἶναι, τὰς τε ἀνὰς ἀμβλυτέρως ἔχειν καὶ σκοτωδεστέρας.

De magnitudine animalium maris Indici refert etiam Ael. XVI, 12.

Arrian. Ind. XXX, 2, GGM. p. 350 καὶ λέγει Νέαρχος, ὁπότε ἀπὸ Κνύζων παρέπλωον, ὑπὸ τὴν ξω ὀφθῆναι ὕδωρ ἄνω ἀναφυσώμενον τῆς θαλάσσης — ἐκπλαγέντες δὲ σφᾶς πυνθάνεσθαι τῶν κατηγεομένων τοῦ πλόου, ὅτι εἴη — τοὺς δὲ ἀποκρίνασθαι ὅτι κήτεια ταῦτα φερόμενα κατὰ τὸν πόντον ἀναφυσᾷ ἐς τὸ ἄνω τὸ ὕδωρ — αὐτὸς δὲ ἐπιὼν παρακαλεῖν τε καὶ θαρσύνειν, καὶ κατ' οὐστῖνας παραπλώων ἐγένετο, ἐς μέτωπόν τε κελεύσαι καταστήσαι ὥς ἐπὶ ναυμαχίῃ τὰς νέας, καὶ ἐπαλαλάζοντες ὁμοῦ τῷ ῥοθίῳ πυνκνὴν τε

καὶ ξὺν κτύπῳ πολλῷ τὴν εἰρεσίην ποιέεσθαι· οὕτως ἀναθαρσύναντες ὁμοῦ δὴ πλώειν ἀπὸ ξυνθήματος· ὥς δὲ ἐπέλαζον ἤδη τοῖσι θηρίοισιν, ἐνταῦθα αὐτοὺς μὲν ὅσον αἱ κεφαλαὶ αὐτοῖσιν ἐχώρειον ἐπαλαλάξαι, τὰς δὲ σάλπιγγας σημῆναι, καὶ τὸν κτύπον ἀπὸ τῆς εἰρεσίης ὥς ἐπὶ μήκιστον κατασχεῖν· οὕτω δὲ ὁρώμενα ἤδη κατὰ τὰς προφύρας τῶν νεῶν τὰ κήτεα ἐς βυσσὸν δύναι ἐκπλαγέντα —

7 Gedrosos qui Arabim amnem accolunt Alexandri Magni classium praefecti prodiderunt in domibus fores maxillis beluarum facere, ossibus tecta contignare, ex quibus multa quadragenum cubitorum longitudinis reperta.

Arrian. Ind. XXIX, 16 — GGM. p. 350 οἰκία δὲ πεποίηται οἱ μὲν εὐδαιμονέστατοι αὐτῶν, ὅσα κήτεα ἐκβάλλει ἡ θάλασσα, τούτων τὰ ὅστέα ἐπιλεγόμενοι, καὶ τούτοις ἐντὶ ξύλων χρεόμενοι· καὶ θύρας τὰ ὅστέα ὅσα πλατεῖα αὐτῶν ἀλλίσκεται ἀπὸ τούτων ποιέονται —

Arrian. XXX, 8 — GGM. p. 351 — καὶ τὰς σάρκας αὐτοῖσι περιρρεούσας ὑπολείπειν τὰ ὅστέα χρᾶσθαι τοῖσιν ἀνθρώποισιν ἐς τὰ οἰκία· εἶναι ὧν τὰ μὲν ἐν τῇσι πλευρῇσιν αὐτῶν ὅστέα δοκοῦς τοῖσιν οἰκήμασιν ὅσα μεγάλα — τὰ δὲ ἐν τῇσι σιαγόσι, ταῦτα δὲ εἶναι τὰ θύρετρα, οἷα δὴ πολλῶν καὶ εἰς εἴκοσι καὶ πέντε ὀργυὰς ἀνηκόντων τὸ μέγεθος.

exeunt et pecori similes beluae ibi in terram pastaeque radices fruticum remeant, et quaedam equorum, asinorum, taurorum capitibus quae depascuntur sata.

Ael. XVI, 8 τὴν γὰρ τοι θάλατταν τὴν περιερχομένην τὸν τῆς νήσου (Ταπροβάνης) κύκλον ἑμαχόν τι πληθὺς καὶ ἰχθύων καὶ κητῶν τρέφειν φασί, καὶ αὐτὰ μέντοι καὶ λεόντων ἔχειν κεφαλὰς καὶ παρδάλεων καὶ λύκων καὶ κριῶν — πυνθάνομαι δὲ αὐτὰ καὶ ἐμφίβια εἶναι, καὶ νύκτωρ μὲν ἐπινέμεσθαι τὰς ἀρούρας — ὑπολήγει δὲ ἄρα νύξ, καὶ σαφὴς οὐπω ἡμέρα, καὶ ἐκεῖνα ἠφανίσθη καταδύντα ἐς τὸ πέλαγος, ἐφ' οὗ μέλλοντος ὑπολάμπειν.

Ea, quae narrat Plinius IX, 4 sqq. de beluis maris Indici, a Nearcho originem traxisse docemur tum Plinii cum Arriano consensu tum mentione Alexandri Magni classium praefectorum (§ 7). Nearchum vero Iuba adhibuit (cf. Susemihl, Gesch. d. Griech. Litt. I p. 653).

Verisimile esse Iubam etiam Agatharchidis libris usum esse iam supra exposuimus (vid. s. p. 12). In libro IX naturalis historiae descriptio testudinum maris Indici (§ 35 sqq.) ad Agatharchidem redit.

Plin. 35—36 Testudines tantae magnitudinis Indicum mare emittit uti singularum superficie habitabiles casas integant¹⁾ atque inter insulas Rubri praecipue maris his navigent cumbis.²⁾ capiuntur multis quidem modis, sed maxime evectae in summa pelagi antemeridiano tempore blando, eminente toto dorso per tranquilla fluitantes, quae voluptas libere spirandi in tantum fallit

Agath. GGM. p. 138 ὅτι τῶν στενῶν ἐπέκεινα, φησί, τῶν συγκλειόντων τὴν τε Ἀραβίαν καὶ τὴν ἀπέναντι χώραν, νῆσοι κεῖνται σποράδες — τετραμμένοι δὲ πρὸς τὸ δοκοῦν πέλαγος παρεκτείνειν τὴν Ἰνδικὴν καὶ Γεδρωσίαν. — ταύτας ἀνθρώποι κατανέμονται ἀριθμῷ μὲν σύμμετροι, ζῶντες δὲ βίον τοιοῦτον. ἐν τῷ παρήκοντι πελάγει — γίνεται τῷ πλάτει καὶ τῷ μεγέθει πληθὺς ἄπιστον χελωνῶν, ὥς θαλατ-

1) Cf. Ael. XVI, 17. Plin. VI, 109.

2) Cf. Ael. XVI, 14.

oblitas sui ut solis vapore siccato cortice non queant mergi invitaque opportuna venantium praedae. ferunt et pastum egressas noctu avidaeque saturatas lassari atque, ut remeaverint matutino, summa in aqua obdormiscere. id prodi stertentium sonitu. tum adnatate leniter singulis ternos. a duobus in dorsum verti, a tertio laqueum inici supinae atque ita ex terra a pluribus trahi.

τίας πάντες νομίζομεν. αὐταὶ νυκτός μὲν ἐν τῷ βυθῷ νέμονται, ἡμέρας δὲ εἰς τὴν ἐν ταῖς νήσοις ἡσυχίαν καὶ γαλήνην ἀφικόμεναι κοιμῶνται, καὶ τοῦτο ποιοῦσι πρὸς τὸν ἥλιον μετέωροι, ταῖς κατεστραμμέναις πορθμίσιν ὁμοιοπαθεῖς. ταύτας κατ' ἐκεῖνο καιροῦ οἱ ἐπιχώριοι τέχνη καὶ σπουδῇ καὶ μεριμνᾶσαι εἰς τὴν χέρσον ἐκβαλόντες — τοῖς δὲ κύττει χρωδῶνται πρὸς τὰς σκηνώσεις, οἷονεὶ καλύβας ἐφ' ὕψηλοῖς τόποις πρηγεῖς καθιστῶντες, καὶ πρὸς τοὺς διάπλους — κέχρηται αὐτοῖς, ὥστε εἶναι τὸ αὐτὸ ναῦν, οἰκίαν — τοῖς εἰρημένους ἀνθρώποις.

Diod. III, 21 (ex Agatharchide) — οἱ δὲ τὰς νήσους κατοικοῦντες βάρβαροι κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν ἡρέμα προσνήχονται ταῖς χελώναις· πρὸς ἑκάτερον δὲ μέρος πλησιάζαντες, οἱ μὲν πιέζουσιν, οἱ δ' ἐξαιρουσιν, ἕως ἂν ὑπτίον γένηται τὸ ζῶον — ἔπειθ' οἱ μὲν ἐξ ἑκατέρου μέρους οἰακίζουσι τὸν ὄλον ὄγκον, ἵνα μὴ στραφὲν τὸ ζῶον καὶ νηξάμενον τῷ τῆς φύσεως βοηθήματι φύγῃ κατὰ βάθους, εἰς δὲ ἔχων μεριμνᾶ μακρὰν καὶ δῆσας τῆς οὐραῖς νήχεται πρὸς τὴν γῆν καὶ προσέλκεται μετάγων τὸ ζῶον ἐπὶ τὴν χέρσον, συμπαρακομιζομένων τῶν ἐξ ἀρχῆς τὴν ἐπίθεσιν πεποιημένων.

De lepore maris Indici, quem describit Plinius IX, 155, similia tradit Aelianus, ut videtur ex Agatharchide.

Plin. 155 Nec venena cessant dira, ut in lepore qui in Indico mari etiam tactu pestilens vomitum dissolutionemque stomachi protinus creat, in nostro offa informis colore tantum lepori similis, in Indis et magnitudine et pilo, duriore tantum. nec vivus ibi capitur.²⁾

Ael. II, 45 λαγὼς δὲ θαλάττιος βρωθεὶς καὶ θάνατον ἤνεγκε πολλάκις, πάντως δὲ τὴν γαστέρα ὠδύνησεν.

Ael. XVI, 19 λαγὼς θαλάττιος τῆς μέντοι μεγάλης — ἔοικε τῷ χερσαίῳ πάντα πάντῃ πλὴν τῶν τριγῶν — ἔχει δὲ οὗτος ἀκανθώδεις τὰς τρίχας καὶ ὀρθὰς, καὶ εἰ τις προσάψαιτο, ἀμύσσεται — πᾶς ὅστις ἂν αὐτοῦ προσάψῃται τῇ χειρὶ ἀπόλλυται ἀμεληθεὶς· ἀλλὰ καὶ τῇ βακτηρίᾳ ἐὰν θίγῃ τοῦ λαγῶ τοῦδε, καὶ δι' αὐτῆς πάσχει τὸ αὐτό, ὥσπερ οὖν καὶ οἱ τοῦ βασιλίσκου προσαψάμενοι¹⁾ — ζῶν δὲ οὐκ ἂν ἀλώῃ ῥαδίως.²⁾

Quae refert Plinius in libro IX de animalibus maris Indici ad eundem fontem redire videntur, quem fuisse Iubae libros credibile est. Iubae vestigia ut in aliis etiam libri IX partibus lateant, fieri potest.

VIII, 69 Plinius camelorum descriptioni subiungit verba: „harum aliqua similitudo in duo transfertur animalia“, quorum alterum, camelopardalis, describitur eodem paragrapho 69, alterum, struthocamelus, X, 1—2. Praeter Aristotelem de struthocamelo agunt Aelianus atque Diodorus.

1) Cf. Ael. II, 5 (vide supra p. 22).

2) Cf. Plin. VIII, 76. Ael. XVI, 20 (vide supra p. 20).

Plin. X, 1 Sequitur natura avium, quarum grandissimi et paene bestiarum generis struthocameli Africi vel Aethiopici — cetero non sunt volucres, nec a terra tolluntur. ungulae his cervinis similes — bisulcae —

— ad hoc demum datis pinnis, ut currentem adiuvent.

ungulae — comprehendis lapidibus utiles, quos in fuga contra sequentes ingerunt pedibus.

2. concoquendi sine dilectu devorata mira natura —

2 sed non minus stoliditas in tanta reliqui corporis altitudine, cum colla frutice occultaverint, latere sese existimantium —

Aristot. de part. anim. p. 697b 15 — ὁ στρουθὸς δὲ Λιβυκὸς τὰ μὲν ὕδατος ἔχει, τὰ δὲ ξηροῦ τετραπόδος — ὡς δ' οὐκ ὄν ὕδατος οὔτε πέταται μετεωρίζομενος — καὶ δίπους μὲν ἐστὶν ὡς ὕδατος, διχαλὸς δ' ὡς τετράπους· οὐ γὰρ δακτύλους ἔχει ἀλλὰ χηλὰς.

Ael. II, 27 ἡ στρουθὸς ἡ μεγάλη λασίαις μὲν τοῖς πτεροῖς ἐπτερωται, ἀρθῆναι δὲ καὶ ἐς βαθὺν ἀέρα μετεωρισθῆναι φύσιν οὐκ ἔχει. θεῖ δὲ ὥκιστα, καὶ τὰς παρὰ τὴν πλευρὰν ἐκατέρωθεν πτέρυγας ἀπλοῖ, καὶ ἐμπύπτον τὸ πνεῦμα κομποῖ δίκην ἰστίων αὐτὰς.¹⁾

Ael. IV, 37 — εἰ δὲ ἀλίσκεσθαι μέλλοι, τοὺς παραπίπτοντας λίθους ἐς τοῦπίσω σφενδονᾷ τοῖς ποσίν.²⁾

Ael. XIV, 7 ἡ γαστήρ αὐτῆς ἀνηρομένης εὐρίσκειται καθαιρομένη λίθους ἔχουσα, οὕσπερ οὖν καταπιούσα ἡ στρουθὸς ἐν τῷ ἐλίνῳ φυλάττει καὶ πέττει τῷ χρόνῳ.

Cf. Diod. II, 50 ἐπειδὴν δὲ περικατάληπτον ἦ, τὴν κεφαλὴν εἰς τινα θάμνον ἢ τοιαύτην σκέπην ἀποκρύπτει, οὐχ, ὡς οἴονται τινες, ἀφροσύνη καὶ νοσήσῃ ψυχῆς διὰ τὸ μὴ βλέπειν ἑτέρους μηδ' αὐτὸ βλέπεσθαι διαλαμβάνον ὑφ' ἑτέρων, ἀλλὰ διὰ τὸ τοῦ σώματος ἔχειν τοῦτο τὸ μέρος ἀσθενέστατον σκέπην αὐτῷ πρὸς σωτηρίαν περιποιεῖ.

Caput de camelopardali VIII, 69 Iubae libris attribuiamus (vide supra p. 19); licet suspicari etiam struthocameli descriptionem X, 1—2 ad eundem auctorem redire.

Quae narrat Plinius X, 125 de corvo, qui aquam, quam attingere non poterat, lapidibus innectis elevaverat, eadem tradunt Aelianus atque Plutarchus de corvis Libycis.

Plin. Tradendum putavere memoriae quidam (corvum) visum per sitim lapides congerentem in situlam monumenti, in qua pluvia aqua durabat, sed quae attingi non posset. ita descendere paventem expressisse tali congerie quantum poturo sufficeret.

Ael. II, 48 Λίβυες δὲ κόρακες, ὅταν οἱ ἀνθρώποι φόβῳ δόξουσιν ὑδρευσάμενοι πληρώσωσι τὰ ἀγγεῖα ὕδατος, καὶ κατὰ τῶν τεγῶν θέντες ἐάσωσι τῷ ἀέρι τὸ ὕδωρ φυλάττειν ἄσηπτον, ἐνταῦθα ἐς ὅσον μὲν αὐτοῖς τὰ ῥάμφη κάτεισιν ἐγκύπτοντες, χρῶνται τῷ ποτῷ· ὅταν δὲ ὑπολήξῃ, ψήφους κομίζουσι καὶ τῷ στόματι καὶ τοῖς ὀνυξί, καὶ ἐμβάλλουσιν ἐς τὸν κέραμον· καὶ αἱ μὲν ἐκ τοῦ βάρους ὠθοῦνται καὶ ὑφρίζουσιν, τό γε μὴν ὕδωρ θλιβόμενον ἀναπλεῖ. καὶ πίνουσιν εὖ μάλα εὐμηγάρως οἱ κόρακες, εἰδότες φύσει τινὲ ἀπορρήτω δύο σώματα μίαν χώραν μὴ δέχεσθαι.

Plut. soll. anim. X, 8 ἄλλως δ' ἂν ἐδόκει μῦθος· ὥσπερ ἡμῖν ἐδόκει τὸ τῶν ἐν Λιβύῃ κοράκων, οἱ ποτοῦ δεόμενοι, λίθους ἐμβάλλουσιν ἀναπληροῦντες καὶ ἀνάγοντες, τὸ ὕδωρ, μέχρις ἂν ἐν ἐφικτῷ γένηται.

Apud Aelianum et Plutarchum invenimus etiam fabulam de gruam in peregrinatione sollertia, Plin. X, 59.

1) Cf. Diod. III, 28.

2) Cf. Diod. II, 50.

Plin. excubias habent (grues) nocturnis temporibus lapillum pede sustinentes, qui laxatus somno et decidens indigentiam coarguat.

Ael. III, 13 ἐν δὲ γῇ μεγίστη ^ππηγῆς ὅταν τύχῃσιν, ἀναπαύονται νύκτωρ καὶ καθεύδουσι, τρεῖς δὲ ἢ τέσσαρες προφυλάττουσι τῶν λοιπῶν καὶ ὑπὲρ τοῦ μὴ κατακοιμῆσαι τὴν φυλακὴν ἐστῶσι μὲν ἀσκολιάζουσαι, τῷ γε μὴν μετεώρῳ ποδὶ λίθον κατέχουσι τοῖς ὄνυξι μάλα ἐγκρατῶς τε καὶ εὐλαβῶς, ἵνα ἐάν ποτε λάθωσιν ἑαυτὰς ἐς ὕπνον ὑπολισθάνουσαι, πεσόντων καὶ ὑποκινησῶν ὁ λίθος ἀποδαρθάνειν καταναγκάσῃ.

Plut. soll. anim. X, 12 ὅταν δὲ κατάρωσιν ἐπὶ γῆν, αἱ προφυλακὴν ἔχουσαι νυκτὸς ἐπὶ θατέρῳ σκέλους ὀγοῦνται τὸ σῶμα, τῷ δ' ἐτέρῳ ποδὶ λίθον περιλαβοῦσαι κρατοῦσι· συνέχει γὰρ ὁ τῆς ἀφῆς τόνος ἐν τῷ μὴ καθεύδειν πολλὸν χρόνον· ὅταν δ' ἀνῶσιν, ἐκπεσὼν ὁ λίθος ταχὺ διήγειρε τὴν προεμένην.

Fieri potest, ut hae narratiunculae, quas affert Plinius X, 59 et 125, ex Iubae libris effluerint; id quod cadat potissimum in § 125, cum sequente paragrapho 126 Iuba de avibus Diomedii testis laudetur.

Videmus libri VIII haud exiguum partem ex Iubae voluminibus manavisse; ex libro IX et X pauca tantummodo ad regem Mauritanum redire videntur; in libro XI Iuba omnino non commemoratur. — Oboritur quaestio, Plinius utrum ipse Iubae libros inspexerit an sicut Aelianus sua per medium quendam auctorem compererit. VIII, 7 Iuba atque Herodotus auctores laudantur; verisimile non esse Herodoti nomen ex Iubae libris effluxisse demonstravit Muenzer l. l. p. 18, qui censet Plinium inspexisse ipsum Herodotum III, 97, sed credibile etiam videtur Plinium Iubae atque Herodoti nomina legisse apud auctorem quendam, qui iis, quae ex Iubae libris deprompserat, alia admiscuerat. Etiam VIII, 155, quo loco (§ 154—158) Plinius de equis illustribus narrat, dubium videtur num verba de equo Semiramidis allata Iubae ipsi debeat. — IX, 115 in eodem paragrapho testes laudantur Iuba, Alexander polyhistor, Sudines, quae nomina uno loco tradita esse veri non absimile est. — Rusch l. l. p. 5 verbis VIII, 90 „rex avium in Italia“ indicari existimat Plinium, cum haec verba scriberet, scriptorem Romanum in manibus habuisse; Rabenhorst „Die Indices auctorum und die wirklichen Quellen der Naturalis historia des Plinius“ A. 69 contendit Plinium in naturali historia conscribenda adhibuisse potissimum Verrii Flacci „Rerum memoria dignarum“ libros, quae sententia quadrare videtur etiam in in rem nostram, nam Plinius num ipse Iubae libros excerpserit, ambigi potest.

Plin. excubias
habent (grues) noc-
turnis temporibus
lapillum pede
sustinentes, qui
laxatus somno et
decidens indiligen-
tiam coarguat.

γρ
κα
φ
κα
ἀσ
π
ἐγ
λά
πε
θά

© The Tiffen Company, 2007

TIFFEN® Gray Scale

Fieri potest, ut
rint; id quod cadat po
testis laudetur.

Videmus libri V
pauca tantummodo ad re
— Oboritur quaestio, P
quendam auctorem compo
Herodoti nomen ex Iubae
ipsum Herodotum III, 9
apud auctorem quendam,
quo loco (§ 154—158) I
ramidis allata Iubae ipsi
polyhistor, Sudines, quae
verbis VIII, 90 „rex avi
Romanum in manibus h
Naturalis historia des Pli
potissimum Verrii Flacci „
in rem nostram, nam Plin

Plut. soll. anim. X, 12 ὅταν δὲ κατὰ-
ρῶσιν ἐπὶ γῆν, αἱ προφυλακὴν ἔχουσαι
νυκτὸς ἐπὶ θατέρου σκέλους ὀχοῦνται τὸ
σῶμα, τῷ δ' ἐτέρῳ ποδὶ λίθον περι-
λαβοῦσαι κρατοῦσι· συνέχει γὰρ ὁ τῆς
ἀφῆς τόνος ἐν τῷ μὴ καθεύδειν πολλὴν
χρόνον· ὅταν δ' ἀνῶσιν, ἐκπεσὼν ὁ λίθος
καλὴν διήγειρε τὴν προεμένην.

X, 59 et 125, ex Iubae libris effluxe-
grapho 126 Iuba de avibus Diomediiis

aminibus manavisse; ex libro IX et X
o XI Iuba omnino non commemoratur.
t an sicut Aelianus sua per medium
actores laudantur; verisimile non esse
l. p. 18, qui censet Plinium inspexisse
Iubae atque Herodoti nomina legisse
e, alia admiscuerat. Etiam VIII, 155,
m videtur num verba de equo Semi-
no testes laudantur Iuba, Alexander
on absimile est. — Rusch l. l. p. 5
eum haec verba scriberet, scriptorem
um und die wirklichen Quellen der
rali historia conscribenda adhibuisse
sententia quadrare videtur etiam in
mbigi potest.